

Materiały szkoleniowe

Monitorowanie realizacji podstawy programowej w przedszkolu i szkole podstawowej (I etap)

Spis treści

MODUŁ I

Kompetencje dyrektora przedszkola/szkoły i nauczycieli przydatne w monitorowaniu podstawy programowej	Błąd! Nie zdefiniowano zakładki.
Nadzór pedagogiczny a monitorowanie realizacji podstawy programowej.....	4
Wymagania państwa wobec polskiej szkoły/przedszkola	5
Podstawa programowa jako fundamentalny dokument w procesie edukacyjnym	11

MODUŁ II

Programy nauczania	18
Projektowanie pracy dydaktycznej.....	24
Obszary i narzędzia monitorowania realizacji podstawy programowej.....	29
<i>Obszary i narzędzia monitorowania podstawy programowej w przedszkolu.....</i>	<i>35</i>
<i>Obszary i narzędzia monitorowania podstawy programowej w kl. I - III.....</i>	<i>45</i>

MODUŁ III

Monitorowania jako element podnoszenia jakości pracy szkoły/ przedszkola	57
Organizacja procesu monitorowania w szkole i przedszkolu	63
<i>Bibliografia.....</i>	<i>68</i>
<i>Materiały dodatkowe.....</i>	<i>69</i>

Moduł I Kompetencje nauczyciela i dyrektora szkoły/przedszkola. Wymagania państwa wobec polskiej szkoły i przedszkola. Podstawa programowa jako fundamentalny dokument w procesie edukacyjnym.

*ZWYKŁA SZKOŁA kojarzy się z pociągami – widmo. Nieznany kierunek podróży, nieznane reguły kontroli, ludzie obcy sobie – jak przypadkowi podróżni w przedziale. Pociąg gdzieś nas wiezie, ale nie mamy żadnej gwarancji, że we właściwym kierunku. Za to jedno jest pewne: na pewno będą sprawdzane bilety i w razie ich braku sygną się kary...*¹

Cele szkolenia

1. Pogłębienie wiedzy na temat wymagań państwa wobec szkół i przedszkoli w zakresie realizacji podstawy programowej.
2. Podniesienie umiejętności w zakresie analizowania zapisów podstawy programowej.
3. Podniesienie umiejętności w zakresie monitorowania podstawy programowej.
4. Podniesienie umiejętności w zakresie tworzenia narzędzi do monitorowania z uwzględnieniem TIK.
5. Analiza roli dyrektora i nauczycieli w organizacji procesu monitorowania.
6. Podniesienie umiejętności wykorzystywania wniosków z monitorowania do podnoszenia efektywności kształcenia w przedszkolu/ szkole.

Kompetencje współczesnych nauczycieli :

1. **merytoryczne** (rzeczowe) dotyczące zagadnień nauczanego przedmiotu – nauczyciel jest ekspertem i doradcą przedmiotowym;
2. **psychologiczno-pedagogiczne** związane ze znajomością założeń i procedury uczenia się oraz podstawowych zasad kształcenia i wychowania;
3. **diagnostyczne**, związane z poznawaniem uczniów i ich środowiska
4. **planowania i projektowania** pracy dydaktycznej
5. **dydaktyczno-metodyczne** dotyczące warsztatu nauczyciela i ucznia, a więc metod i technik nauczania i uczenia się, zwłaszcza aktywizujących, projektowych i pracy grupowej – nauczyciel jest doradcą dydaktycznym
6. **komunikacyjne** wyrażające się w skuteczności zachowań językowych w sytuacjach edukacyjnych;
7. **medialne i techniczne** wyrażają się umiejętnością wykorzystywania technologii informacyjnej i komunikacyjnej w doskonaleniu procesów edukacyjnych;
8. **kontroli i oceny** osiągnięć uczniów oraz jakościowym diagnozowaniem pracy szkoły;
9. **projektowania i oceny programów** oraz podręczników szkolnych;
10. **kreatywne** związane z innowacyjnością i otwartością na zmiany objawiające się w innowacyjności i niestandardowości działań nauczycielskich;

¹ M. Taraszkiewicz, *Jak uczyć jeszcze lepiej!*, Wydawnictwo Arka, Poznań 2001, s. 8.

11. **współpracy** manifestujące się skutecznością zachowań prospołecznych i sprawnością działań integracyjnych;
12. **autoedukacyjne** dotyczące planowania własnej koncepcji doskonalenia i samokształcenia zawodowego.

Bogactwo ról nauczyciela opisuje B. Niemierko, ujmując je w następujące obszary:

- ✓ zarządzanie – kierownik, edukator, decydent,
- ✓ rozpoznawanie – obserwator, diagnostyk, recenzent,
- ✓ pobudzanie – organizator, pomocnik, motywator,
- ✓ instruowanie – prezydent, informator, doradca².

Nadzór pedagogiczny a monitorowanie realizacji podstawy programowej

Podstawą prawną, która wprowadziła monitorowanie jako jedną z form nadzoru pedagogicznego do szkół, jest to *Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadzoru z dnia 7 października 2009 r.* (Dz. U. Nr 168, poz. 1324). Obok ewaluacji, kontroli, wspomagania rozporządzenie to wprowadziło monitorowanie jako nową jakość dla nadzoru pedagogicznego.

KONTROLA to działania organu sprawującego nadzór pedagogiczny lub dyrektora szkoły, prowadzone w szkole lub placówce w celu oceny stanu przestrzegania przepisów prawa dotyczących działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkół i placówek.

EWALUACJĘ należy rozumieć jako praktyczne badanie oceniające przeprowadzane w szkole lub placówce w celu wykorzystania jej wyników do doskonalenia jakości pracy szkoły. Ewaluacja zewnętrzna to ewaluacja przeprowadzana przez organ sprawujący nadzór pedagogiczny. Ewaluacji wewnętrzna przeprowadzana jest przez dyrektora szkoły.

Ewaluacja to:

- Proces zbierania istotnych informacji.
- Ocena zebranych informacji w oparciu o przyjęte kryteria.
- Refleksja nad jakością prowadzonych działań.
- Poszukiwanie przyczyn sukcesów i porażek.
- Poszukiwanie sposobów doskonalenia prowadzonych działań.

MONITOROWANIE należy rozumieć jako działania prowadzone w szkole lub placówce obejmujące zbieranie i analizę informacji o działalności dydaktycznej, wychowawczej i opiekuńczej oraz innej działalności statutowej szkoły lub placówki,

Monitorowanie to stałe, cykliczne badanie i wnioskowanie na podstawie zbieranych przez lata informacji tymi samymi narzędziami według ustalonych procedur. Dobre monitorowanie zakłada również wykorzystanie zgromadzonych informacji w celu bieżącej modyfikacji obserwowanych procesów poprzez usuwanie niepożądanych zjawisk natychmiast po ich stwierdzeniu.

² B. Niemierko, *Diagnostyka edukacyjna*, Warszawa 2009, s.38.

WSPOMAGANIE działania mające na celu inspirowanie i intensyfikowanie w szkołach i placówkach procesów służących poprawie i doskonaleniu ich pracy, ukierunkowanych na rozwój uczniów

Wymagania państwa wobec polskiej szkoły i przedszkola

Podstawy prawne monitorowania podstawy programowej

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 10 maja 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie nadzoru z dnia 7 października 2009 r. (Dz. U. Nr 168, poz. 1324)

Wymagania wobec przedszkoli

Wymaganie	Charakterystyka wymagania na poziomie D	Charakterystyka wymagania na poziomie B
Dzieci nabywają wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej	Podstawa programowa wychowania przedszkolnego jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji. W przedszkolu monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego dziecka, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz.	Wdrażane wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć dzieci przyczyniają się do rozwijania ich umiejętności i zainteresowań. Modyfikowane w przedszkolu programy wychowania przedszkolnego uwzględniają wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć dzieci oraz rozwój ich zainteresowań.

Wymagania wobec szkół i placówek

Wymaganie	Charakterystyka wymagania na poziomie D	Charakterystyka wymagania na poziomie B
Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określonych w podstawie programowej	W szkole lub placówce realizuje się podstawę programową z uwzględnieniem osiągnięć uczniów z poprzedniego etapu edukacyjnego. Podstawa programowa jest realizowana z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji. W szkole lub placówce monitoruje się i analizuje osiągnięcia każdego ucznia, z uwzględnieniem jego możliwości rozwojowych, formułuje się i wdraża wnioski z tych analiz.	Wdrażane wnioski z monitorowania i analizowania osiągnięć uczniów przyczyniają się do wzrostu efektów uczenia się i osiągania różnorodnych sukcesów edukacyjnych uczniów. Wyniki analizy osiągnięć uczniów, w tym uczniów, którzy ukończyli dany etap edukacyjny, potwierdzają skuteczność podejmowanych działań dydaktyczno-wychowawczych. Uczniowie odnoszą sukces na wyższym etapie kształcenia lub na rynku pracy.

Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej.

Uzasadnienie istoty wymagania

Zmiany w zewnętrznym świecie, na rynku pracy, w gospodarce, polityce, kulturze czy nawet relacjach międzyludzkich (wynikające z procesów globalizacji i demograficznych) powodują konieczność uczenia się kompetencji, których poprzednie pokolenia nie potrzebowały w takim stopniu jak ci wchodzący dzisiaj w dorosłe życie. Refleksja ta przyświeca wielu grupom pracującym nad projektowaniem systemów edukacyjnych. W Polsce widać to na przykład w obowiązującej podstawie programowej, której twórcy próbowali odnieść się do zmieniających się warunków. Dla przyszłego sukcesu indywidualnego i społecznego uczniowie i uczennice powinni nabywać kompetencje określone w podstawie programowej. Warto przy tym pamiętać, że w społeczeństwie wiedzy uczniowie na wszystkich etapach edukacji nie tylko przyswajają przydatne umiejętności, ale również aktywnie współuczestniczą w tworzeniu wiedzy i w decydowaniu o procesie uczenia się. Szkoły dzisiaj nie powinny być przekaznikami zdobytych wcześniej informacji, ale miejscami ich tworzenia i krytycznej analizy.

Co mieści się w wymaganiu?

- Odnoszenie się w codziennej pracy z uczniami do elementów podstawy programowej i ujmowanie w tym procesie zadań szkoły, celów ogólnych, umiejętności i wiedzy przedmiotowej, zalecanych warunków i sposobów realizacji jako wyznaczników organizacyjnych.
- Monitorowanie realizacji podstawy w perspektywie każdego ucznia.
- Prowadzenie przez nauczycieli spójnego procesu uczenia się i uwypuklanie spójności obecnej w podstawie.
- Współpraca nauczycieli i uczniów w procesie uczenia się.
- Budowanie u uczniów odpowiedzialności w procesie uczenia się.
- Konstrytywizm – znajomość podstawy programowej poprzednich i następnych etapów kształcenia i nabudowywanie na istniejących już fundamentach wiedzy i umiejętności.
- Szukanie powiązań pomiędzy przedmiotami, interdyscyplinarność.
- Odpowiedzialność zespołu nauczycieli uczących w szkole za realizację całości podstawy.

Jakie wyzwania stawia przed szkołą wymaganie?

Warto wskazać przynajmniej trzy wyzwania, którym stawia czoła społeczność szkolna w realizacji wymagania „Uczniowie nabywają wiadomości i umiejętności określone w podstawie programowej”.

Pierwsze wiąże się z brakiem dyskusji nad filozofią podstawy programowej i wynikającymi z niej obowiązkami dla uczących i uczących się. Podstawa programowa jest najważniejszym dokumentem, organizującym pracę nauczycieli, wyznaczającym zadania szkole, opisującym wiedzę, umiejętności i postawy, w jakie nauczyciele wyposażać powinni uczniów. Jest całością, która często jednak odczytywana jest we fragmentach. Każdy z uczących zna istotny dla niego obszar i nie poszukuje w całości naddanych sensów. Łatwo wtedy zamienić się w realizatora przedmiotowej części podstawy, nie zaś podstawy jako całościowej wizji edukacji, rozpisanej na wiele głosów.

Drugie wynika z obecnego wciąż w rzeczywistości szkolnej postrzegania podstawy programowej i opracowanych programów nauczania, wspieranych podręcznikami i innego rodzaju obudową dydaktyczną. Wciąż jeszcze program nauczania i realizowanie zaleceń podręcznika wyznacza rytm pracy nauczycieli i uczniów. Prowadzi to do wiecznego pośpiechu – nadmierna ilość zagadnień i tematów nie pozwala głęboko wniknąć w treści, zawarte w podstawie. Zarazem podstawową bolączką jest zbyt mała ilość czasu na jej realizację i – co z tego wynika – zarzuty co do jej obszerności. Rysuje się więc tu zatem podstawowe wyzwanie – budowanie indywidualnego programu nauczania opartego na podstawie programowej, uwzględniającego potrzeby zespołu klasowego jako silnie zindywidualizowanej grupy o różnej i zmieniającej się dynamice. Takie podejście do realizacji wymagania wiąże się silnie ze współpracą nauczycieli w tym obszarze oraz świadomym uczestnictwem uczniów w procesie.

Trzecie wyzwanie wynika nie tylko z omawianego wymagania, ale także z innego – „Nauczyciele współpracują w planowaniu i realizowaniu procesów edukacyjnych”. W nabywaniu wiedzy i umiejętności kluczowym elementem jest konstruktywizm. Z niego wynika międzyprzedmiotowa współpraca i znajomość realizowanych na także innych przedmiotach zagadnień, do których nauczyciele mogą się odwołać, rozpoczynając pracę z uczniami. Badania leżące u podstaw neurodydaktyki pokazują, że kluczowe znaczenie dla uczenia się ma powiązanie nabywanych umiejętności i wiedzy z poznanymi dotychczas zagadnieniami. Istotne jest, aby uczeń był świadomy tego procesu, co kieruje nas w stronę myślenia o ciągłym doskonaleniu umiejętności uczenia się, co także dokonuje się ponad przedmiotowymi podziałami.

Zadanie monitorowania podstawy programowej wynika z nadzoru pedagogicznego, ale również z odpowiedzialności zawodowej nauczyciela za rozwój dziecka/ucznia oraz odpowiedzialności dyrektora za jakość pracy szkoły/przedszkola.

ZADANIA NAUCZYCIELI W ZAKRESIE REALIZACJI PODSTAWY PROGRAMOWEJ

1. Analiza podstawy programowej

2. Wybór programu nauczania

3. Opracowanie planu dydaktycznego/rozkładu materiału /planu wynikowego

4. Przebieg procesu dydaktycznego

5. Proces sprawdzania osiągnięć uczniów

ZADANIA DYREKTORA W ZAKRESIE REALIZACJI PODSTAWY PROGRAMOWEJ

1. Opracowanie szkolnego planu nauczania

2. Dopuszczenie do użytku szkolnych programów nauczania

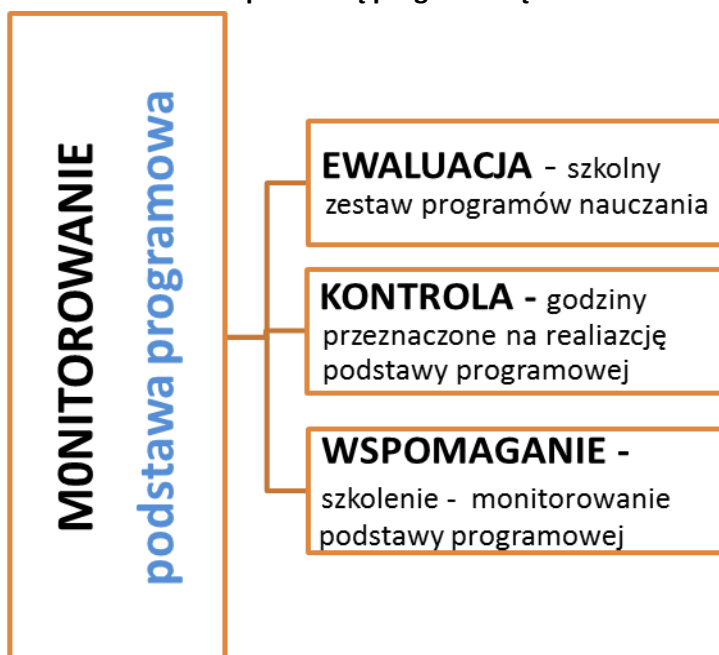
3. Kontrola planu dydaktycznego/rozkładu materiału/planu wynikowego

4. Kontrola przebiegu procesu dydaktycznego

5. Kontrola procesu sprawdzania osiągnięć uczniów

Przykład projektowania nadzoru nad podstawą programową

EWALUACJA

Projekt ewaluacji

PRZEDMIOT EWALUACJI	
Szkolny zestaw programów nauczania	
Ewaluacja formatywna (kształtująca)	Ewaluacja sumująca
CEL EWALUACJI	
- uzyskanie informacji nt. szkolnego zestawu programów nauczania w szkole - ewentualna modyfikacja programów nauczania - korygowanie przebiegu procesu dydaktycznego	- uzyskanie informacji nt. szkolnego zestawu programów nauczania w szkole - podjęcie decyzji o wyborach programów w przyszłym roku szkolnym
KRYTERIA EWALUACJI	
Zgodność z podstawą programową Użyteczność w realizacji podstawy programowej Adekwatność do możliwości	Zgodność z podstawą programową Użyteczność w realizacji podstawy programowej Efektywność w zakresie osiągnięcia zaplanowanych efektów
PYTANIA KLUCZOWE	
- Jakie były powody wyboru programów nauczania realizowanych w szkole? – Czy występują trudności podczas realizacji programów nauczania? Jeżeli tak, to jakie?	- Jakie były zalety i wady zrealizowanych w szkole programów nauczania? – W jakim zakresie programy wymagały modyfikacji?

– W jakim stopniu programy są dostosowane do możliwości uczniów? – W jakim stopniu programy zapewniają rytmiczne kształcenie umiejętności opisanych w wymaganiach ogólnych oraz w wymaganiach szczegółowych? – Czy programy nauczania są realizowane z wykorzystaniem zalecanych warunków i sposobów jej realizacji?	– W jakim zakresie programy nauczania zapewniały realizację celów określonych w wymaganiach ogólnych i treści opisanych w wymaganiach szczegółowych w poszczególnych przedmiotach? – W jaki sposób szkolny zestaw programów nauczania zapewniał kształcenie umiejętności kluczowych oraz realizację zadań szkoły? – W jaki sposób programy zapewniały kształcenie postaw wynikających z podstawy programowej oraz wspierały realizację programu wychowawczego? – W jakim zakresie monitorowanie podstawy programowej wpływało na proces realizacji programów nauczania?
METODY BADAWCZE	
1. Analiza dokumentów szkolnych dotyczących: – pracy nauczyciela (plan pracy dydaktycznej, dzienniki lekcyjne) – prac uczniów (zeszyty i prace uczniowskie) – wyników oceniania wewnątrzszkolnego – wyników monitorowania podstawy programowej – spostrzeżeń z obserwacji lekcji 2. Wywiad z nauczycielami określonych przedmiotów	1. Analiza dokumentów szkolnych dotyczących: – pracy nauczyciela (plan pracy dydaktycznej, dzienniki lekcyjne) – wyników oceniania wewnątrzszkolnego – wyników monitorowania podstawy programowej – spostrzeżeń z obserwacji lekcji – wyników wewnątrzszkolnych badań osiągnięć uczniów – wyników klasyfikacji 2. Wywiad z nauczycielami określonych przedmiotów
HARMONOGRAM EWALUACJI	
Październik – opracowanie koncepcji ewaluacji, narzędzi badawczych Listopad – zebranie informacji od nauczycieli uczących w klasach drugich, analiza dokumentów Początek grudnia – analiza danych, opracowanie raportu	Początek marca – opracowanie koncepcji ewaluacji, narzędzi badawczych Kwiecień, maj – zebranie informacji od nauczycieli uczących w klasach trzecich, analiza dokumentów Początek czerwca – analiza danych, opracowanie raportu
RAPORT Z EWALUACJI	
Raport w formie: – prezentacji PowerPoint przedstawiony na radzie pedagogicznej – papierowej przekazany dyrektorowi	Raport w formie: – prezentacji PowerPoint przedstawiony na radzie pedagogicznej – papierowej przekazany dyrektorowi

B. Ciężka *Planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole (placówce) wraz z przykładami projektów ewaluacji* opublikowanych: <http://www.npseo.pl/action/internalevaluation>.

KONTROLA

Dokumenty szkolne mające bezpośredni wpływ na realizację podstawy programowej

Uwarunkowania prawne regulujące działalność dydaktyczną szkoły	Dokumenty wewnętrzne wpływające na jakość pracy dydaktycznej (podlegające kontroli)
<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 lutego 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych</i>	- Szkolny plan nauczania - Dzienniki lekcyjne
<i>Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw</i>	- Szkolny zestaw programów nauczania - Plan dydaktyczny nauczyciela - Dzienniki lekcyjne
<i>Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół,</i>	- Szkolny zestaw programów nauczania - Plan dydaktyczny nauczyciela - Dzienniki lekcyjne

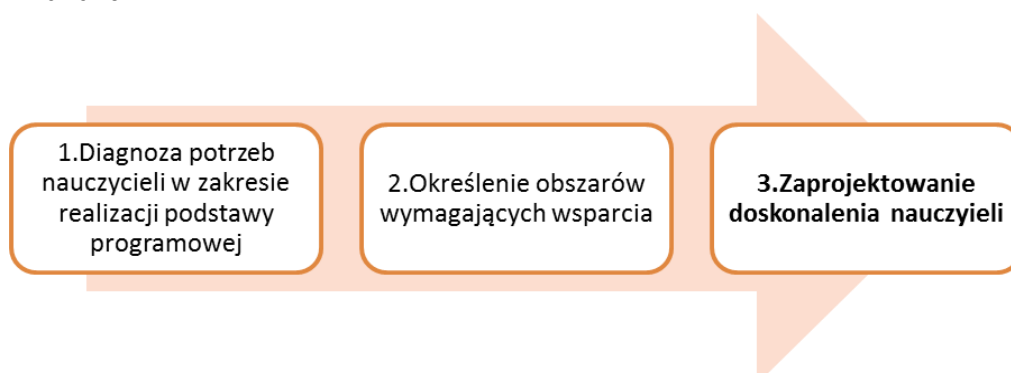
M. Lipska Monitorowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w praktyce szkolnej

Kontrolowana dokumentacja	Lista pytań do rozmowy z nauczycielem podczas kontroli dokumentacji szkolnej
Plan dydaktyczny	<i>np. Czy wszystkie wymagania szczegółowe zostały uwzględnione w planie dydaktycznym? Czy wszystkie umiejętności określone w wymaganiach ogólnych zostały uwzględnione w planie dydaktycznym?</i>
Dzienniki lekcyjne	
Wyniki oceniania wewnątrzszkolnego	

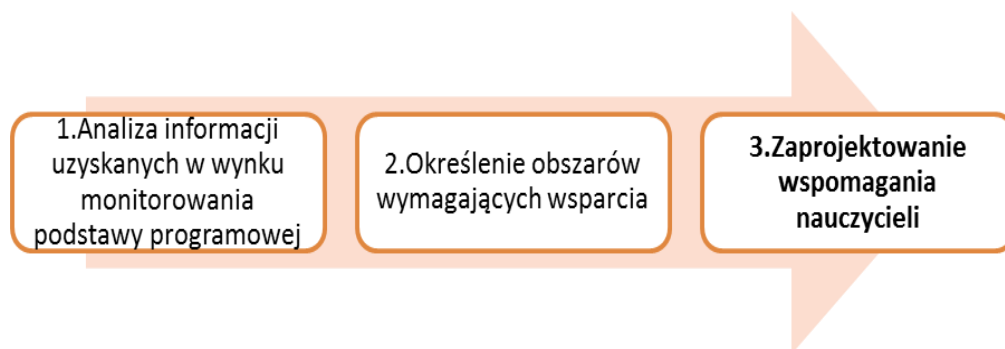
M. Lipska Monitorowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w praktyce szkolnej

WSPOMAGANIE

I wariant

II wariant

Obserwacja

Propozycje przykładowej problematyki obserwacji:

1. Stopień wykorzystania podstawy programowej poprzedniego etapu edukacyjnego w diagnozie wstępnej i w planowaniu pracy (w klasie pierwszej),
2. Kształcenie wybranych umiejętności ponadprzedmiotowych w nauczaniu przedmiotowym,
3. Realizacja wybranych zadań szkoły w nauczaniu przedmiotowym,
4. Rytmiczność kształcenia umiejętności określonych w wymaganiach ogólnych danego przedmiotu,
5. Realizacja zalecanych warunków i sposobów wynikających z podstawy programowej,
6. Wpływ stosowanych rozwiązań metodycznych na kształcenie umiejętności określonych w wymaganiach ogólnych,
7. Umiejętności i treści wynikające z podstawy programowej i stopień ich realizacji na lekcjach.

Podstawa programowa jako fundamentalny dokument w procesie edukacyjnym

Podstawa programowa to obowiązkowe zestawy celów i treści nauczania, w tym umiejętności, opisane w formie ogólnych i szczegółowych wymagań dotyczących wiedzy i umiejętności, które powinien mieć uczeń po zakończeniu określonego etapu edukacyjnego, oraz zadania wychowawcze szkoły, uwzględniane odpowiednio w programach wychowania przedszkolnego, i programach nauczania oraz umożliwiające ustalenie kryteriów ocen szkolnych i wymagań egzaminacyjnych;

Podstawa prawna

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA EDUKACJI NARODOWEJ z dnia 30 maja 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz kształcenia ogólnego w poszczególnych typach szkół (Dz.U. poz.803)

Załącznik nr 1 do rozporządzenia;

Załącznik nr 2 do rozporządzenia.

Rozporządzenie wprowadza zmiany w:

- podstawie programowej wychowania przedszkolnego (załącznik nr 1 do rozporządzenia);
- podstawie programowej dla klas I-III (załącznik nr 2 do rozporządzenia).

Zmiany w zakresie wychowania przedszkolnego

1. W zakresie wychowania przedszkolnego zmianą mają na celu wprowadzenie obowiązkowej, bezpłatnej nauki języka obcego do przedszkoli w ramach nowego obszaru „Przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym”. Dyrektor przedszkola może zdecydować i jego realizacji już od 1 września 2014 r. W stosunku do dzieci 5-letnich obowiązek w tym zakresie od 1 września 2015 r., a od 1 września 2017 r. w stosunku do wszystkich dzieci korzystających z wychowania przedszkolnego.
2. Do podstawy programowej wychowania przedszkolnego dodano również obszar „Przygotowanie do posługiwania się językiem mniejszości narodowej lub etnicznej lub językiem regionalnym dzieci należących do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, o których mowa w ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym”.
3. Ponadto od 1 września 2014 r. podstawa programowa wychowania przedszkolnego realizowana będzie również w ośrodkach umożliwiających dzieciom z upośledzeniem umysłowym z niepełnosprawnościami sprzężonymi realizację obowiązku rocznego przygotowania przedszkolnego. W przypadku dzieci z niepełnosprawnych przedszkolne dostosowuje się do ich możliwości psychofizycznych i komunikacyjnych oraz tempa rozwoju psychofizycznego.

Zmiany w podstawie programowej edukacji wczesnoszkolnej

1. Rezygnacja z wyodrębnienia wykazu wiadomości i umiejętności, które powinien posiadać uczeń kończący klasę I szkoły podstawowej
2. Odejście od systemu 45-minutowych lekcji (z zachowaniem ustalonego z dyrektorem szkoły tygodniowego i dziennego czasu pracy danego oddziału);
3. Dostosowanie prac domowych do możliwości ucznia na podstawie informacji, ile czasu zajmuje uczniowi odrobienie tzw. prac domowych (współpraca nauczyciela z rodzicami);
4. Stworzenie dzieciom korzystającym z zajęć świetlicowych możliwości i warunków do odrabiania prac domowych.

Zgodnie z zmianami w rozporządzeniu podstawą nauczania w klasach I-III szkoły podstawowej powinna być różnorodna działalność dziecka wynikająca z jego potrzeb i możliwości rozwojowych.

Zmiany w zakresie edukacji wczesnoszkolnej weszły w życie od 1 września 2014 r.

Nowa podstawa programowa przedstawia treści nauczania w języku **efektów kształcenia**. Określa **wymagania**, jakie powinien posiadać uczeń **na koniec etapu edukacyjnego**. Rezygnuje z opisu procesu kształcenia – pozwalając go różnicować, w zależności od potrzeb i możliwości uczniów. Przesuwa kompetencję tworzenia programów w stronę nauczyciela. Czyni nauczyciela faktycznym twórcą i realizatorem programu nauczania własnych uczniów.

Dla każdego przedmiotu, na koniec każdego etapu kształcenia, opisane zostały:

- **Cele kształcenia** sformułowane w języku wymagań ogólnych
 - **Treści nauczania** oraz oczekiwane umiejętności uczniów sformułowane w języku wymagań szczegółowych. Wymagania te stanowią jedyną podstawę oceniania na egzaminach zewnętrznych (bez osobnego określania standardów wymagań egzaminacyjnych).
 - **Zalecane warunki i sposób realizacji**
1. Podstawa programowa zawiera szczegółowy opis wymagań.
 2. Określa, czego ma się nauczyć z różnych przedmiotów na każdym etapie edukacyjnym uczeń o przeciętnych uzdolnieniach.
 3. Zawiera jasno zdefiniowany zakres treści nauczania z poszczególnych przedmiotów - w kolejnych etapach edukacyjnych.
 4. Pozwala precyzyjnie określić, co będzie oceniane – czyli określić wymagania na stopnie szkolne.
 5. Określa wymagania egzaminacyjne.

Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa w szkole podstawowej opisane są, zgodnie z ideą europejskich ram kwalifikacji, w języku efektów kształcenia. **Cele kształcenia sformułowane są w języku wymagań ogólnych, a treści nauczania oraz oczekiwane umiejętności uczniów sformułowane są w języku wymagań szczegółowych.**

Podstawę programową trzeba czytać łącznie. Jeśli coś jest zapisane na niższym etapie edukacyjnym, to już nie powtarza się w zapisach podstawy programowej wyższego etapu, ale obowiązuje realizacja tych treści (doskonalenie umiejętności). To, co jest zapisane w podstawie programowej szkoły podstawowej – może być sprawdzane na maturze!

Analiza podstawy programowej to pierwszy i konieczny „krok” tworzenia programu nauczania oraz przy wyborze istniejącego programu napisanego przez innego autora (zbadanie jego zgodność z podstawą programową).

Podstawa programowa precyzyjnie określa, czego szkoła/przedszkole jest zobowiązane nauczyć ucznia o przeciętnych uzdolnieniach na każdym etapie kształcenia, określa minimalny poziom umiejętności i wiedzy zachęcając jednocześnie do wzbogacania i pogłębiania treści nauczania.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego dla szkół podstawowych dzieli się na dwa etapy edukacyjne: I etap edukacyjny obejmujący klasy I–III szkoły podstawowej – edukacja wczesnoszkolna realizowana w formie kształcenia zintegrowanego oraz II etap edukacyjny, obejmujący klasy IV–VI szkoły podstawowej.

Podstawa programowa jest dokumentem, który **wyznacza główne zadania i cele szkoły/przedszkola**, a także **zakres kształcenia poszczególnych przedmiotów**. Ma fundamentalne znaczenie w procesie podejmowania wszelkich decyzji programowych i dydaktycznych.

Podstawę programową możemy analizować jako:

- dokument opisujący pracę szkoły postrzeganą z perspektywy organizacji,
- jako wyznacznik pracy dydaktycznej nauczyciela w danym przedmiocie.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej opisuje proces wspomagania rozwoju i edukacji dzieci oraz uczniów w klasach I–III. Podstawa programowa dla klas I–III jest swoistą kontynuacją celów określonych dla wychowania przedszkolnego. Zakres wiadomości i umiejętności, jakimi ma dysponować uczeń kończący klasę III szkoły podstawowej, ustalono tak, by nauczyciel mógł je zrealizować z uczniami o przeciętnych możliwościach. Jest to ważne założenie, gdyż wiadomości i umiejętności ukształtowane w klasach I–III szkoły podstawowej stanowią bazę i punkt wyjścia do nauki w klasach IV–VI szkoły podstawowej.

Podstawa programowa wychowania przedszkolnego zawiera 4 części:

- komentarze
- część wstępną, w której określono cele wychowania przedszkolnego
- treści kształcenia w zakresie 16 obszarów edukacyjnych
- zalecane warunki i sposoby realizacji

Celem wychowania przedszkolnego jest:

- 1) wspomaganie dzieci w rozwijaniu uzdolnień oraz kształtowanie czynności intelektualnych potrzebnych dzieciom w codziennych sytuacjach i w dalszej edukacji;
- 2) budowanie systemu wartości, w tym wychowywanie dzieci tak, żeby lepiej orientowały się w tym, co jest dobre, a co złe;
- 3) kształtowanie u dzieci odporności emocjonalnej koniecznej do racjonalnego radzenia sobie w nowych i trudnych sytuacjach, w tym także do łagodnego znoszenia stresów i porażek;
- 4) rozwijanie umiejętności społecznych dzieci, które są niezbędne w poprawnych relacjach z dziećmi i dorosłymi;
- 5) stwarzanie warunków sprzyjających wspólnej i zgodnej zabawie oraz nauce dzieci o zróżnicowanych możliwościach fizycznych i intelektualnych;
- 6) troska o zdrowie dzieci i ich sprawność fizyczną; zachęcanie do uczestnictwa w zabawach i grach sportowych;
- 7) budowanie dziecięcej wiedzy o świecie społecznym, przyrodniczym i technicznym oraz rozwijanie umiejętności prezentowania swoich przemyśleń w sposób zrozumiały dla innych;
- 8) wprowadzenie dzieci w świat wartości estetycznych i rozwijanie umiejętności wypowiadania się poprzez muzykę, taniec, śpiew, małe formy teatralne oraz sztuki plastyczne;
- 9) kształtowanie u dzieci poczucia przynależności społecznej (do rodziny, grupy rówieśniczej i wspólnoty narodowej) oraz postawy patriotycznej;
- 10) zapewnienie dzieciom lepszych szans edukacyjnych poprzez wspieranie ich ciekawości, aktywności i samodzielności, a także kształtowanie tych wiadomości i umiejętności, które są ważne w edukacji szkolnej;
- 11) przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem obcym nowożytnym poprzez rozbudzanie ich świadomości językowej i wrażliwości kulturowej oraz budowanie pozytywnej motywacji do nauki języków obcych na dalszych etapach edukacyjnych, a w przypadku dzieci z upośledzeniem umysłowym w stopniu umiarkowanym lub znacznym – rozwijanie świadomości istnienia odmienności językowej i kulturowej;
- 12) w przedszkolach umożliwiających dzieciom należącym do mniejszości narodowych i etnicznych oraz społeczności posługującej się językiem regionalnym, o których mowa w ustawie z dnia 6 stycznia 2005 r. o mniejszościach narodowych i etnicznych oraz o języku regionalnym (Dz. U. Nr 17, poz. 141, z późn. zm.1)), podtrzymywanie i rozwijanie poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej - przygotowanie dzieci do posługiwania się językiem mniejszości narodowej lub etnicznej lub językiem regionalnym poprzez rozbudzanie ich świadomości narodowej, etnicznej i językowej oraz budowanie pozytywnej motywacji do nauki języka mniejszości narodowej lub etnicznej lub języka regionalnego na dalszych etapach edukacyjnych.

Podstawa programowa kształcenia ogólnego zawiera 4 części:

- komentarze
- część wstępną dotyczącą całej szkoły, w której określono cele kształcenia ogólnego, umiejętności kluczowe, zadania szkoły
- treści nauczania w zakresie 11 edukacji na koniec I etapu edukacyjnego
- zalecane warunki i sposoby realizacji

Cele kształcenia ogólnego	Szkoła podstawowa
WIEDZA	Przyswojenie przez uczniów podstawowego zasobu wiadomości na temat faktów, zasad, teorii i praktyki, dotyczących przede wszystkim tematów i zjawisk bliskich.
UMIEJĘTNOŚCI	Zdobycie przez uczniów umiejętności wykorzystywania posiadanych wiadomości podczas wykonywania zadań i rozwiązywania problemów
POSTAWY	Kształtowanie u uczniów postaw warunkujących sprawne i odpowiedzialne funkcjonowanie we współczesnym świecie.

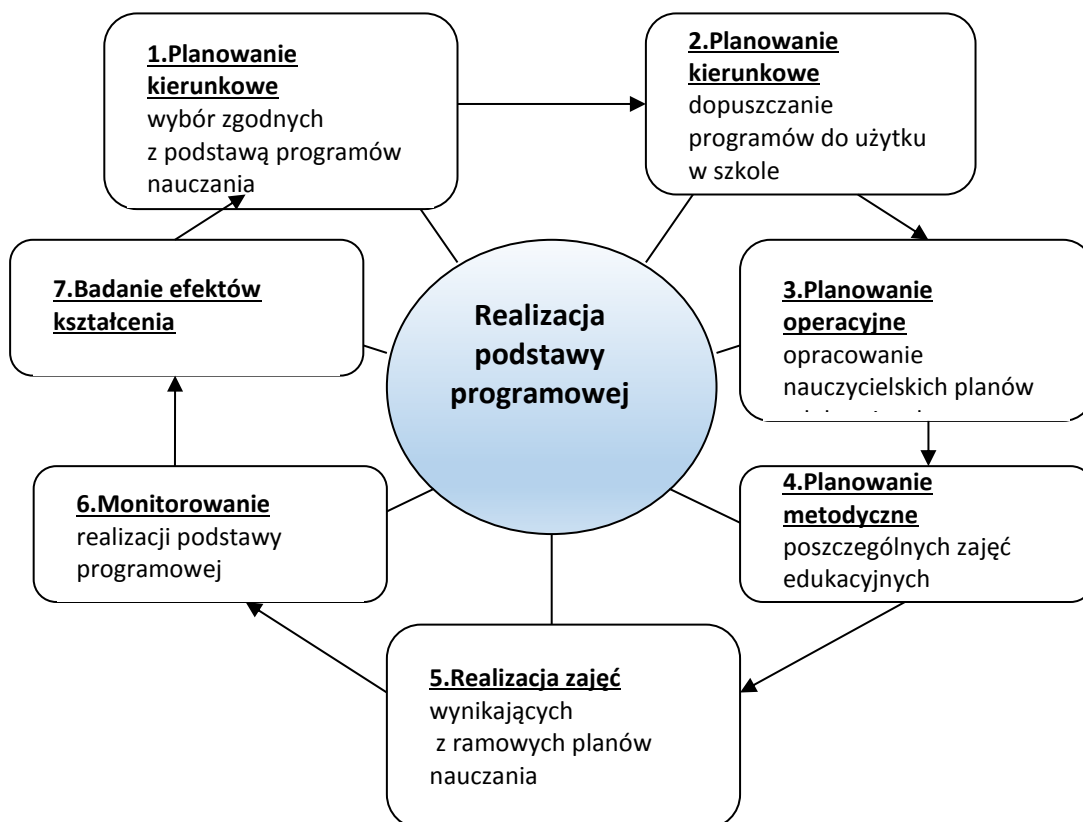
Umiejętność kluczowe I- II etap edukacyjny	Opis umiejętności
Czytanie	rozumiane jako prosta czynność, jako umiejętność rozumienia, wykorzystywania i przetwarzania tekstów w zakresie umożliwiającym zdobywanie wiedzy, rozwój emocjonalny, intelektualny i moralny oraz uczestnictwo w kulturze
Myślenie matematyczne	umiejętność korzystania z podstawowych narzędzi matematyki w życiu codziennym oraz prowadzenia elementarnych rozumowań matematycznych
Myślenie naukowe	umiejętność formułowania wniosków opartych na obserwacjach empirycznych dotyczących przyrody i społeczeństwa
Umiejętność komunikowania się	w języku ojczystym i języku obcym, zarówno w mowie, jak i w piśmie
Umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,	w tym także dla wyszukiwania i korzystania z informacji
Umiejętność uczenia się	jako sposób zaspokajania naturalnej ciekawości świata, odkrywania swoich zainteresowań i przygotowania do dalszej edukacji
Umiejętność pracy zespołowej	umiejętność pracy w zespole zadaniowym, zarówno podczas lekcji, jak i poza szkołą

Zadania szkoły	Szkoła podstawowa
Kształcenie umiejętności posługiwania się językiem polskim	Jednym z najważniejszych zadań szkoły podstawowej jest kształcenie umiejętności posługiwania się językiem polskim, w tym dbałość o wzbogacanie słownictwa uczniów. Wypełnienie tego zadania należy do obowiązków każdego nauczyciela.
Przygotowanie uczniów do życia w społeczeństwie informacyjnym	w społeczeństwie informacyjnym. Nauczyciele powinni stwarzać uczniom warunki do nabywania umiejętności wyszukiwania, porządkowania i wykorzystywania informacji z różnych źródeł, z zastosowaniem technologii informacyjno-komunikacyjnych, na zajęciach z różnych przedmiotów. Realizację powyższych celów powinna wspomagać dobrze wyposażona biblioteka szkolna, dysponująca aktualnymi zbiorami, zarówno w postaci księgozbioru, jak i w postaci zasobów multimedialnych. Nauczyciele wszystkich przedmiotów powinni odwoływać się do zasobów biblioteki szkolnej i współpracować z nauczycielami bibliotekarzami w celu wszechstronnego przygotowania uczniów do samokształcenia i świadomego wyszukiwania, selekcjonowania i wykorzystywania informacji. Ponieważ środki masowego przekazu odgrywają coraz większą rolę zarówno w życiu społecznym, jak i indywidualnym, każdy nauczyciel powinien poświęcić dużo uwagi edukacji medialnej, czyli wychowaniu uczniów do właściwego odbioru i wykorzystania mediów.
Kształtowanie prawidłowych nawyków prozdrowotnych	Ważnym zadaniem szkoły podstawowej jest także edukacja zdrowotna, której celem jest kształtowanie u uczniów nawyku dbałości o zdrowie własne i innych ludzi oraz umiejętności tworzenia środowiska sprzyjającego zdrowiu.

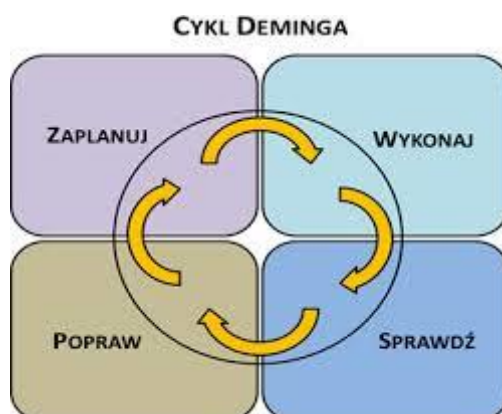
POSTAWY SPRZYJAJĄCE ROZWOJOWI UCZNIÓW

uczciwość, wiarygodność, odpowiedzialność, wytrwałość, poczucie własnej wartości, szacunek dla innych ludzi, ciekawość poznawcza, kreatywność, przedsiębiorczość, kultura osobista, gotowość do uczestnictwa w kulturze, podejmowania inicjatyw oraz do pracy zespołowej; kształtowanie postawy obywatelskiej, poszanowania tradycji i kultury własnego narodu, innych kultur i tradycji; zapobieganie wszelkiej dyskryminacji...

Źródło: Danuta Grzonkowska, Jolanta Misztal, Jolanta Wieczorek-Wilińska, Zbigniew Żuchowski

Zarządzanie jakością w edukacji, wymaga odpowiedniego kierowania procesem realizacji podstawy programowej oraz monitorowania uzyskiwanych wyników. Wdrażanie podstawy programowej powinno więc odbywać się zgodnie z **cyklem Deminga**, którego schemat ilustruje podstawową zasadę ciągłego ulepszania.

Realizując podstawę programową, należy:

1. dobrze, zaplanować działania w zakresie realizacji podstawy programowej,
2. wdrożyć je do praktyki,
3. badać, jak przebiega proces wdrażania,
4. wprowadzać celowe i pozytywne zmiany wynikające z tych badań.

Realizacja podstawy programowej to rzeczywisty poziom osiągnięć uczniów z zakresie wymagań określonych w podstawie programowej.

Szkolny zestaw programów nauczania, program wychowawczy szkoły oraz program profilaktyki tworzą spójną całość i muszą uwzględniać wszystkie wymagania opisane w podstawie programowej.

Moduł II Programy nauczania. Projektowanie pracy dydaktycznej. Obszary i narzędzia monitorowania realizacji podstawy programowej.

Monitoring jest czymś w rodzaju „systemu wczesnego ostrzegania”, ponieważ pomaga gromadzić dane z dużą częstotliwością.

Elsner, Knafel

Programy nauczania

Definicja programu

„13b) programie wychowania przedszkolnego lub programie nauczania do danych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego – należy przez to rozumieć opis sposobu realizacji celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania ustalonych odpowiednio w podstawie programowej wychowania przedszkolnego lub podstawie programowej kształcenia ogólnego dla danego etapu edukacyjnego;

Podstawa prawna

Zmiany wprowadzone Ustawą z dnia 21 lutego 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty.(tzw. mała ustawa podręcznikowa) zmiany weszły w życie 22 marca 2014 r.(Dz. U. z 2014 r., poz. 290)

- ❖ Możliwość zlecenia opracowania i wydania podręcznika przez Ministra Edukacji Narodowej.
- ❖ Dyrektorzy szkół NIE mają już obowiązku ogłoszenia listy podręczników do 15 czerwca.

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw. (tzw. duża ustawa podręcznikowa)

Obszary zmian:

- ❖ programy nauczania;
- ❖ wybór podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych;
- ❖ bezpłatny dostęp do podręczników, materiałów edukacyjnych i materiałów ćwiczeniowych dla uczniów:
 - klas I-III szkoły podstawowej
 - klas IV-VI szkoły podstawowej i klas I-III gimnazjum
- ❖ dopuszczanie podręczników do użytku szkolnego;
- ❖ sprzedaż podręczników-praktyki marketingowe.

Dopuszczanie do użytku w szkole programów nauczania

Podstawowe wymagania dotyczące dopuszczanych do użytku w szkole:

- programów wychowania przedszkolnego,
- programów nauczania ogólnego,
- programów nauczania dla zawodów,

w tym definicje tych programów będą określone w ustawie – nie będzie aktów wykonawczych do ustawy regulujących ten obszar pracy szkoły.

Zmiany

- Program nauczania do danych zajęć edukacyjnych na dany etap edukacyjny przedstawia dyrektorowi przedszkola lub szkoły nauczyciel lub zespół nauczycieli.
- Programy nauczania będą mogły być przygotowane w sposób i w formie ustalonej w danej szkole.
- Wymagania formalne dotyczące zawartości programów nauczania ograniczają się do warunku uwzględniania w nich wszystkich celów wychowania lub kształcenia oraz treści nauczania - efektów kształcenia ustalonych w odpowiedniej podstawie programowej.

Wejście w życie ustawy nie będzie skutkowało koniecznością zmian obowiązujących w przedszkolach i szkołach zestawów programów nauczania, dopuszczonych do użytku przez dyrektora przedszkola/szkoły na dotychczasowych zasadach.

Program nauczania musi uwzględniać potrzeby i możliwości uczniów, dla których jest przeznaczony. Jest komponentem szkolnego zestawu programów nauczania (a więc musi być spójny z programami nauczania innych przedmiotów). Musi uwzględniać misję szkoły i przyjętą w szkole filozofię nauczania i wychowania. Program nauczania dla zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego **dopuszcza do użytku w danej szkole dyrektor szkoły**, na wniosek nauczyciela lub nauczycieli.

Nauczyciel może:

- zaproponować program opracowany samodzielnie lub we współpracy z innymi nauczycielami.
- zaproponować program opracowany przez innego autora (autorów)
- zaproponować program opracowany przez innego autora (autorów) wraz z dokonanymi zmianami.

Przykładowy wniosek o dopuszczenie programu do użytku w szkole/przedszkolu

WNIOSEK DO DYREKTORA SZKOŁY

O DOPUSZCZENIE DO UŻYTKU PROGRAMU NAUCZANIA

Na podstawie art. 22a ust. 2 ustawy z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2004 r. Nr 256, poz.2572, z późn. zm.) oraz ustawy z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2014 r. poz.811)

wnioskuję o dopuszczenie programu nauczania

Nazwa programu	
Przedmiot	
Etap edukacyjny	
Rok szkolny	
Autor programu	
Rodzaj programu: 1. własny 2. własny – opracowany zespołowo 3. opracowany przez innego autora – modyfikowany* 4. opracowany przez innego autora	
* program jest modyfikowany w następujących elementach	

Co brać pod uwagę, badając przydatność programu nauczania? Jak go oceniać?

Badając wartość programu, należy ocenić go z różnych punktów widzenia:

- jak program ten realizuje zadania szkoły stawiane przed nim przez podstawy programowe,
- jak pasuje on do koncepcji i działania szkoły,
- jak pasuje do warunków szkolnych,
- czy jest odpowiedni dla dzieci tejże klasy.

Jeżeli nauczyciel podejmie decyzję opracowania własnego programu nauczania, to musi zadać sobie pytania, czy z jego programu można odczytać:

1. Po co uczyć?
2. Czego uczyć?
3. Jak uczyć?
4. Jak ewaluować pracę ucznia i nauczyciela?

Zestaw pytań kontrolnych dla autora programu³

Lp.	Pytania kontrolne	Tak	Nie
1.	Czy program zawiera metryczkę informującą: – jakiego przedmiotu lub bloku przedmiotów dotyczy, – dla jakiego typu szkoły i etapu nauki jest przygotowany, – dla jakiego wymiaru godzin nauki jest przeznaczony, – przez kogo został opracowany, – kto jest właścicielem autorskich praw majątkowych?		

³ H. Komorowska, *O programach prawie wszystko*, WSiP, Warszawa, s. 68-70.

2.	Czy program zawiera informacje: – na jakich podstawach teoretycznych się opiera, – jakie koncepcje pedagogiczne mu przyświecają, – co jest wyróżnikiem, a więc co czyni go programem autorskim?		
3	Czy program zawiera informacje: – z myślą o jakich uczniach został opracowany, – z myślą o jakich nauczycielach został przygotowany, – z myślą o jakich warunkach lokalowo-organizacyjnych został opracowany?		
4.	Czy program zawiera wykaz celów nauki ze szczególnym uwzględnieniem wszystkich celów zawartych w podstawie programowej, celów dodatkowych, uzupełniających w stosunku do podstawy?		
5.	Czy program zawiera wykaz treści nauczania ze szczególnym uwzględnieniem: – wszystkich treści kształcenia wymienionych w podstawie programowej, – treści dodatkowych, niewymienionych w podstawie, lecz spójnych z ową podstawą i zawartymi w niej celami?		
6.	Czy program nauczania zawiera informacje: – jak osiągnąć cele nauczania, – jakie stosować metody, formy, techniki i środki nauczania, – jakie materiały nauczania (podręczniki, książki pomocnicze) najlepiej wspomogą osiągnięcie założonych celów?		
7.	Czy program nauczania zawiera informacje: – jak przedstawiają się założone osiągnięcia uczniów, – jaką proponuje procedurę oceniania uczniów w toku kontroli bieżącej (wspierającej) i globalnej (całościowej), – jakie są kryteria tej oceny, – jakie są sposoby i narzędzia tej oceny?		
8.	Czy program zawiera informacje: – jak można go modyfikować w zależności od sytuacji dydaktycznej, – jak przedstawiają się przykładowe zajęcia prowadzone według tego programu, – jak przedstawiają się przykładowe techniki oceniania czy też całe testy?		

Badanie zgodności programów nauczania z podstawą programową dotyczy:

- analizy zgodności treści nauczania, zapisanych jako kryteria osiągnięcia celów szczegółowych z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej kształcenia ogólnego,
- analizy szczegółowych celów kształcenia i wychowania zapisanych językiem wymagań w podstawie programowej,
- analizy opisu założonych osiągnięć ucznia,
- analizy sposobów osiągnięcia celów kształcenia i wychowania, z uwzględnieniem możliwości indywidualizacji pracy w zależności od potrzeb i możliwości uczniów z wykorzystaniem metod aktywizujących,
- analizy propozycji kryteriów oceny.

Kryteria oceny programu nauczania

KRYTERIA	TAK	NIE
dostosowanie do wieku dzieci (treści, procedur, metod, celów)		
adekwatność do warunków środowiskowych		
dostosowanie do indywidualnych możliwości dziecka		
realizacja programu pozwala na kształcenie postaw		
stopień kształcenia umiejętności kluczowych		
realizacja zawartych w podstawie zadań szkoły		
zgodność z podstawą programową		
możliwość indywidualnej interpretacji		
korelacja z innymi treściami nauczania		
program wpisuje się w koncepcję pracy szkoły		
prezentuje różne narzędzia pomiaru osiągnięć uczniów		
umożliwia zastosowanie różnych form i metod pracy, w tym głównie aktywizujące		
proponuje różne sposoby oceniania rozwoju ucznia w odniesieniu do jego wiedzy, umiejętności, postaw		

PODRĘCZNIKI, MATERIAŁY EDUKACYJNE, MATERIAŁY ĆWICZENIOWE

Podstawa prawna

Ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty oraz niektórych innych ustaw

Definicje

- ❖ Podręcznik – należy przez to rozumieć podręcznik dopuszczony do użytku szkolnego;
- ❖ Materiał edukacyjny – należy przez to rozumieć materiał zastępujący lub uzupełniający podręcznik, umożliwiający realizację programu nauczania, mający postać papierową lub elektroniczną;

- ❖ Materiał ćwiczeniowy – należy przez to rozumieć materiał przeznaczony dla uczniów służący utrwalaniu przez nich wiadomości i umiejętności.

1. Nauczyciel może zdecydować o realizacji programu nauczania:
 - z zastosowaniem podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego lub
 - bez zastosowania podręcznika lub materiałów.
2. Zespołowy wybór podręcznika i/lub materiału edukacyjnego
3. Zasada „jednego podręcznika”
Wyjątki od zasady „jednego podręcznika” Możliwe będzie przedstawienie propozycji więcej niż jednego podręcznika i/lub materiału edukacyjnego w przypadku:
 - podręczników do języków obcych nowożytnych począwszy od klasy IV–VI szkoły podstawowej, gimnazjum i szkoły ponadgimnazjalnej – biorąc pod uwagę poziomy nauczania języka określone w podstawie programowej;
 - szkoły ponadgimnazjalnej – biorąc pod uwagę zakres kształcenia (podstawowy lub rozszerzony);
 - szkoły prowadzącej kształcenie zawodowe;
 - uczniów niepełnosprawnych objętych kształceniem specjalnym;
 - uczniów objętych kształceniem w zakresie niezbędnym do podtrzymywania poczucia tożsamości narodowej, etnicznej i językowej.
4. Zestaw podręczników lub materiałów edukacyjnych obowiązuje we wszystkich oddziałach danej klasy przez co najmniej trzy lata szkole.
5. Materiały ćwiczeniowe obowiązują w poszczególnych oddziałach w danym roku szkolnym.
6. Zmiany w zestawie podręczników lub materiałów edukacyjnych mogą być dokonywane:
 - jeżeli taka konieczność wynika z braku możliwości zakupu danego podręcznika, materiału edukacyjnego lub materiału ćwiczeniowego;
 - w razie potrzeby uzupełnienia zestawu podręczników lub materiałów edukacyjnych, a także materiałów ćwiczeniowych.
7. Dyrektor szkoły corocznie podaje do publicznej wiadomości zestaw podręczników lub materiałów edukacyjnych oraz materiały ćwiczeniowe obowiązujące w danym roku szkolnym.
8. Nowe zasady wyboru podręczników przez nauczycieli i ustalania szkolnego zestawu podręczników i materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych dotyczyć będą publicznych:
 - szkół podstawowych;
 - gimnazjów;
 - szkół ponadgimnazjalnych.
9. Nowe zasady wyboru podręczników przez nauczycieli i ustalania szkolnego zestawu podręczników i materiałów edukacyjnych oraz materiałów ćwiczeniowych będą wprowadzane sukcesywnie **począwszy od roku szkolnego**:
 - **2014/2015** – w przypadku **klasy I szkoły podstawowej**;
 - **2015/2016** – w przypadku **klasy IV szkoły podstawowej, klasy I gimnazjum i klas I szkoły ponadgimnazjalnej.**
10. W pozostałych klasach szkół do końca etapu edukacyjnego w tych szkołach, stosuje się dotychczasowe przepisy w zakresie ustalania zestawu podręczników.
11. Uczniowie szkół podstawowych i gimnazjów mają prawo do bezpłatnego dostępu do podręczników, materiałów edukacyjnych lub materiałów ćwiczeniowych, przeznaczonych do obowiązkowych zajęć edukacyjnych z zakresu kształcenia ogólnego, określonych w ramowych planach nauczania ustalonych dla tych szkół.
12. Uczniowie klas I-III szkoły podstawowej:
 - Wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki do zajęć z zakresu edukacji: polonistycznej, matematycznej, przyrodniczej i społecznej w klasach I–III zapewnia minister właściwy do spraw oświaty i wychowania.

- Podręczniki zapewnione przez MEN będą dostosowane do potrzeb edukacyjnych i możliwości psychofizycznych uczniów niepełnosprawnych.
 - Wyposażenie szkół podstawowych w podręczniki do:
 - zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego, materiały edukacyjne do zajęć z zakresu danego języka obcego nowożytnego
 - lub materiały ćwiczeniowe, dla klas I–III,
- jest zadaniem zleconym z zakresu administracji rządowej, wykonywanym przez jednostki samorządu terytorialnego prowadzące te szkoły.

Warto pamiętać, że nauczyciel nie ma obowiązku omawiania wszystkich treści z podręcznika, ma natomiast obowiązek zrealizowania w całości podstawę programową. Każdy nauczyciel ma prawo wybrać z podręcznika materiał, na podstawie którego będzie realizował podstawę programową. Ma więc prawo z niektórych tematów, tekstów czy zadań zrezygnować, a wzbogacić je o inne.

Projektowanie pracy dydaktycznej

W procesie planowania oficjalny program nauczania ulega przetworzeniu i przystosowaniu, nauczyciel decyduje o tym na co zostanie położony nacisk, decyduje o tempie i kolejności nauczania.

Arends Richards I: "Uczymy się nauczać"

Planowanie dydaktyczne to:

- kolejność realizacji szczegółowych celów kształcenia (w oparciu o wymagania programowe)
- określenie stopnia ich opanowania przez przyporządkowanie poszczególnym celom kategorii taksonomicznych (A, B, C, D) i poziomu (P, PP)

Plan dydaktyczny to plan oczekiwanych rezultatów, to indywidualny dokument nauczyciela, który uwzględnia możliwości ucznia i nauczyciela oraz zasoby organizację i materialne placówki oświatowej.

Rozkład materiału nauczania nastawiony jest na pełną realizację materiału nauczania, a **plan dydaktyczny** jest nastawiony na **wynik efektów kształcenia**.

Planowanie dydaktyczne:

- wspomaga efektywność procesu kształcenia,
- pozwala lepiej wykorzystać potencjał zarówno ucznia jak i nauczyciela,
- zapewnia rytmiczność osiągania założonych celów
- pozwala nauczycielowi na ocenę skuteczności własnej pracy

W **planie dydaktycznym** mogą się znaleźć zapisy określające:

- treści kształcenia (wymagania szczegółowe)
- cele operacyjne (wykaz czynności opanowanych przez ucznia),
- kategoria celów (A, B, C, D)
- poziom wymagań (np. podstawowy i ponadpodstawowy)
- metody pracy, środki dydaktyczne
- tematy, liczba godzin
- sposoby sprawdzania osiągnięć uczniów

Przykładowy plan dydaktyczny

Liczba godzin	Blok tematyczny Tematy	Treści kształcenia (wymagania szczegółowe)	Cele operacyjne	Kategoria celu A,B,C,D	Formy sprawdzające	Metody pracy	Uwagi

Punktem wyjścia dla opracowywania **planu dydaktycznego** powinny być sprecyzowane na początku etapu kształcenia **wymagania edukacyjne**. Wiadomości i umiejętności, które uczeń zdobywa w danej dziedzinie kształcenia sformułowane są w języku **wymagań ogólnych i szczegółowych**.

Wymagania ogólne – cele kształcenia

określają zasadnicze efekty kształcenia i nadają strukturę wymaganiom szczegółowym.

Wymagania szczegółowe – treści kształcenia

opisują oczekiwany zakres wiadomości i umiejętności ucznia.

Dokonując analizy i syntezy treści nauczania trzeba pamiętać, że koniecznie należy **dobierać materiał nauczania do celów kształcenia. Nigdy odwrotnie!**

Treści, jakie zamierzamy umieścić w planie dydaktycznym powinny zostać **sformułowane operacyjnie**.

Sformułowanie celów operacyjnych, opisanie umiejętności uczniów ich kategoryzacja i określenie poziomu wymagań pozwoli na dobranie materiału nauczania, który umożliwi nauczanie uczniów zaplanowanych umiejętności

Cel operacyjny powinien zawierać:

Podmiot działań – KTO? → *Uczeń*

Czynność – CO ROBI? → *potrafi napisać*

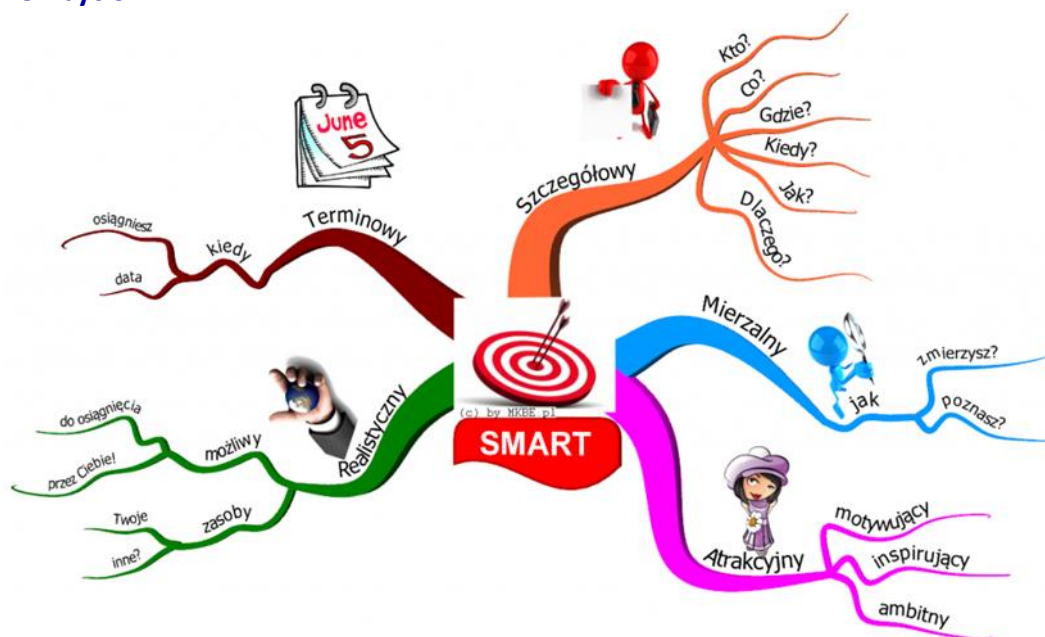
Przedmiot działań – CO? → *list do babci*

Warunki działania – JAK? GDZIE? → *samodzielnie, przestrzegając zasad ortograficznych w zakresie pisowni wielkimi literami*

Cel operacyjny określa wyniki uczenia się w kategoriach obserwowanego zachowania się ucznia. Cele operacyjne są mierzalne, są opisywane przez czasowniki typu: *rozpoznaje, opisuje, sporządza*. W opisie celów operacyjnych unikamy czasowników takich jak: rozumie, umie, wie.

1. Czy cele operacyjne pozwalają osiągnąć cel ogólny?
2. Czy widoczna jest zależność między celami wyższego i niższego rzędu?
3. Czy przedstawiają jakąś wartość i ich realizacja jest rzeczywiście konieczna do rozwoju wiedzy i umiejętności ucznia?
4. Czy język celów jest zwięzły, jasny, zrozumiały dla ucznia?
5. Czy cele odpowiadają poziomowi rozwoju dziecka, jego zainteresowaniom i potrzebom?

Cel powinien być SMART

Taksonomia celów nauczania według B. Niemierki

I poziom wiadomości	A Zapamiętanie wiadomości (Najłatwiejszy poziom)
	B Zrozumienie wiadomości
II poziom umiejętności	C Stosowanie wiadomości w typowych sytuacjach
	D Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych

Kategoria	Określenie wieloznaczne	Określenie konkretne Czasowniki operacyjne
A	Wiedzieć	Nazwać, Zdefiniować, Wymienić elementy Zidentyfikować, Wyliczyć
B	Rozumieć	Opisać ... (pod tym kątem że on rozumie) Wyjaśnić, zilustrować, Streścić, Rozróżnić
C	Kształtować	Porównać, Kształtować (typowe sytuacje) (poziom umiejętności) Rozwiązać, Zastosować, Sklasyfikować, Narysować Zmierzyć, Wybrać sposób rozwiązania Wykreślić (dobrać wykres do danych) Zaprojektować, Scharakteryzować
D	Kształtować (sytuacje problemowe)	Dowieść, Przewidzieć, Zanalizować, Wykryć ... Ocenić, Wnioskować, Zaplanować, Zaproponować

- **A.** Zapamiętanie wiadomości oznacza gotowość ucznia do przypomnienia sobie pewnych terminów, faktów, praw i teorii naukowych. Uczeń nie powinien mylić tych wiadomości ze sobą i zniekształcać. Uczeń uzyskuje gotową wiedzę, wymagającą co najwyżej pewnego przegrupowania dla powiązania z wiedzą poprzednio zdobytą.
- **B.** Rozumienie wiadomości oznacza, że uczeń potrafi je przedstawić w innej formie, niż je zapamiętał, uporządkować i streścić. Kategoria ta obejmuje elementarny poziom zrozumienia wiadomości, pozwalający na operowanie wiadomością w zakresie uznanym za niezbędny na danym szczeblu nauczania przedmiotu. Głównymi rodzajami operacji są: tłumaczenie „swoimi słowami”, interpretacja i ekstrapolacja, polegająca na „przedłużeniu” opisu zjawiska na inne sytuacje, równoległe lub przyległe.
- **C.** Stosowanie wiadomości w sytuacjach typowych oznacza opanowanie przez ucznia umiejętności praktycznego posługiwania się wiadomościami według podanych mu uprzednio wzorów. Sytuacja, w której czynność jest wykonywana, nie powinna odbiegać od sytuacji, w jakiej czynność była ćwiczona.
- **D.** Stosowanie wiadomości w sytuacjach problemowych oznacza opanowanie przez ucznia umiejętności formułowania problemów, dokonywania analizy, syntezy i ceny nowych dla niego zjawisk, formułowania planu działania. Są tu wykorzystane wiadomości z różnych dziedzin, a rozwiązanie jest zawsze w pewnym stopniu twórcze.

TAKSONOMIA B. S. BLOOMA ODNOSZĄCA SIĘ DO SFERY POZNAWCZEJ

I. Wiedza (wiadomości) – znajomość faktów, terminologii, znaków konwencjonalnych, klasyfikacji, pojęć ogólnych, teorii, zasad, praw

II. Rozumienie – transfer, interpretacja, ekstrapolacja – wnioskowanie o całej grupie na podstawie wyników badań dotyczących tylko części.

III. Zastosowanie – metod, reguł, pojęć ogólnych

IV. Analiza – umiejętność dokonywania podziału całości na elementy, ustalania hierarchii tych elementów i stosunków między nimi, analiza elementów, analiza stosunków między nimi.

V. Synteza – tworzenie całości z danych elementów w celu uzyskania nowej struktury, wytworzenie własnego dzieła, opracowanie planu działania, stworzenie obrazu całości na podstawie częściowych danych.

VI. Ewaluacja – ocena na podstawie kryteriów wewnętrznych i zewnętrznych.

Plan dydaktyczny dla nauczyciela to:

- wymagania edukacyjne, z którymi jest zobowiązany zapoznać uczniów i ich rodziców
- uszczegółowiony przedmiotowy system oceniania (P/PP)
- plan pracy z uczniami na najbliższe kilka lub kilkanaście jednostek lekcyjnych
- plan sprawdzania skuteczności kształcenia

Proces sprawdzania i oceniania osiągnięć uczniów jest integralną częścią procesu kształcenia, należy tak planować proces sprawdzania, aby był spójny z planem dydaktycznym nauczyciela. Dlatego też powinien być podzielony na etapy zgodne z podziałem treści przyjętym w planie dydaktycznym. Jakie czynności nauczyciela należy uwzględnić, planując sprawdzanie osiągnięć uczniów w zakresie osiągnięć wynikających z podstawy programowej?

- Analiza planu dydaktycznego.
- Analiza wymagań edukacyjnych.

- Wyodrębnienie prac klasowych.
- Zaplanowanie sprawdzania za pomocą różnorodnych metod.
- Analiza planu sprawdzania.

Każde zadanie sprawdzające umiejętności z podstawy programowej powinno łączyć ze sobą umiejętności określone w wymaganiach ogólnych z treściami opisanymi w wymaganiach szczegółowych – to podstawowa zasada konstruowania zadań sprawdzających osiągnięcia z podstawy programowej.

AUTOEWALUACJA – PLAN DYDAKTYCZNY

L.p.		TAK	NIE
1.	Czy plan nauczania zawiera informacje, z myślą o jakich uczniach/dzieciach został opracowany? Zdiagnozowano ich zainteresowania, systemy sensoryczne, przeanalizowane zostały wyniki egzaminów zewnętrznych i opinie z PPP.		
2.	Czy w części wstępnej planu nauczania pojawiły się informacje o zespole klasowym (liczbie uczniów/ dzieci, środowisku lokalnym), systemie organizacyjnym, niezbędnym wyposażeniu sal lekcyjnych, bazie, liczbie godzin do zrealizowania w cyklu rocznym?		
3.	Czy plan nauczania zawiera informacje na temat treści realizowanych na lekcjach (tematów lekcji)		
4.	Czy plan nauczania zawiera informacje na temat środków nauczania wykorzystywanych na lekcjach		
5.	Czy plan nauczania zawiera informacje na temat przykładowych metod pracy stosowanych na lekcjach?		
6.	Czy w planie nauczania do poszczególnych lekcji dopasowane zostały zapisy wymagań ogólnych i szczegółowych z podstawy programowej?		
7.	Czy plan zawiera informacje na temat stosowanych form sprawdzających stosowanych na lekcjach?		
8.	Czy autor dokonał wyboru podręcznika i innych pomocy metodycznych, które wspomogą go w realizacji podstawy programowej		

Kryteria jakości planu nauczyciela w przedszkolu

- 1) Plan pracy nauczyciela zawiera cele ogólne odnoszące się do wszystkich sfer rozwoju dzieci. Cele te są adresowane do nauczyciela zakładają co nauczyciel chce osiągnąć poprzez zajęcia, cykl zajęć, wskazują czego dzieci będą się uczyć, jakie kompetencje nabywać, co przez dzieci będzie zdobywane, ćwiczone, doskonalone, tworzone, przeżywane.
- 2) Plan pracy nauczyciela określa szczegółowe cele dydaktyczne (operacyjne). Cele te są sformułowane z punktu widzenia dziecka, opisują co dziecko powinno umieć wykorzystać po zakończeniu procesu nauczania, są określone w kategoriach czynności dziecka, czyli zachowań obserwowalnych.

- 3) Plan pracy nauczyciela obejmuje treści kształcenia ukierunkowane na kompleksowy rozwój wychowanków - umysłowy, społeczno - moralny, fizyczny.
- 4) Wskazuje działania nauczyciela i strategie nauczania zmierzające do osiągnięcia założonych celów i stymulacji rozwoju każdego dziecka zgodnie z jego indywidualnym tempem rozwoju.
- 5) Plan ustala sposoby monitorowania realizacji podstawy programowej i osiągnięć dzieci wypracowane przez nauczyciela.

Obszary monitorowania podstawy programowej

Obszary procesu wewnętrznego monitorowania realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego:

Obszar I - Monitorowanie planowania procesu dydaktycznego,

Monitorowanie podstawy programowej na etapie planowania procesu dydaktycznego obejmuje zbieranie i analizę informacji o:

- znajomości podstawy programowej – znajomości celów kształcenia, celów szczegółowych i celów kształcenia ogólnego, w tym znajomości zalecanych warunków i sposobów realizacji oraz rozwiązań dydaktyczno-metodycznych zawartych w komentarzach do podstawy programowej,
- badanie zgodności programów nauczania i podręczników z podstawą programową,
- badanie zgodności planów wynikowych z podstawą programową.

Obszar II - Realizacja podstawy programowej,

- analiza liczby godzin przeznaczonych na realizację podstawy programowej,
- analiza zapisów tematów lekcji,
- analiza właściwej realizacji podstawy programowej.

Obszar III - Efekty procesów dydaktycznych,

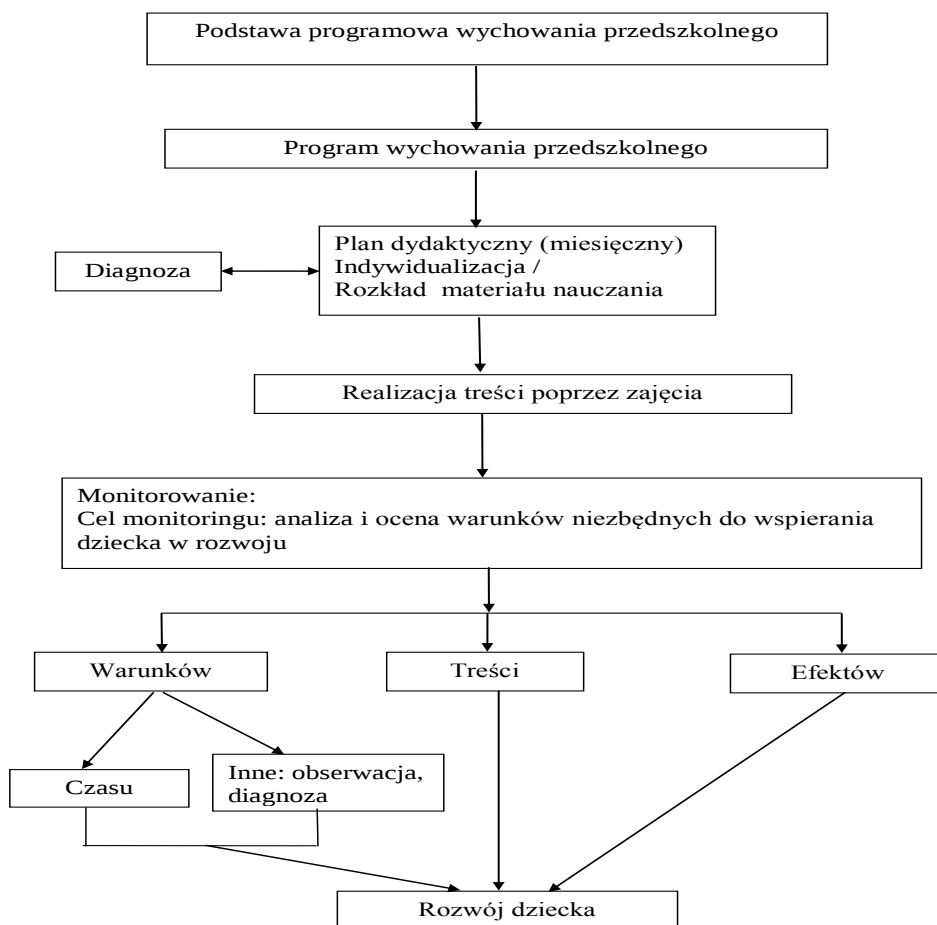
- analiza związku między znajomością podstawy programowej a efektywnością nauczania,
- opis zależności między oceną szkolną a wynikami egzaminów zewnętrznych.

Obszary monitorowania w przedszkolu

Przedmiot monitorowania realizacji podstawy programowej można analizować w 3 zakresach:

- 1. Monitorowanie osiągnięcia celów i realizacji treści z podstawy programowej** (np. analiza uwzględniania treści kształcenia, stopniowania trudności, częstotliwości stosowania w praktyce pedagogicznej oraz projektowania okazji edukacyjnych, służących osiągnięciu założonych w podstawie efektów-celów szczegółowych).
W pierwszym obszarze można jeszcze wskazać 16 szczegółowych obszarów treści kształcenia, z których każdy może stanowić odrębny cel monitoringu.
- 2. Monitorowanie efektów** – próba potwierdzenia, czy i w jakim zakresie dzieci osiągnęły przewidywane efekty; jak prezentują się te wyniki w ujęciu grupowym i indywidualnym.
- 3. Monitorowanie warunków i sposobu realizacji treści w tym monitorowanie gospodarowania (zarządzania) czasem edukacyjnym przez nauczycieli.**
 - co najmniej jedną piątą czasu przeznaczyć na zabawę (w tym czasie dzieci bawią się swobodnie, przy niewielkim udziale nauczyciela),
 - co najmniej jedną piątą czasu (w przypadku młodszych dzieci – jedną czwartą) dzieci spędzają w ogrodzie przedszkolnym, na boisku itd.

Schemat 1. Procedura planowania i monitorowania pracy w przedszkolu
(T. Janicka-Panek, 2011b)

Obszary monitorowania w klasach I-III

Przedmiot monitorowania realizacji podstawy programowej w edukacji wczesnoszkolnej można rozważać w 4 następujących zakresach:

1. Monitorowanie realizacji treści z podstawy programowej – m.in. poprzez numeryczne odniesienie się do podstawy programowej (podanie cyfrowych kodów z podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej); respektowanie zasady systemowości, przystępności, stopniowania trudności; analiza tempa i częstotliwości realizowania określonych treści (osiągania celów).

2. Monitorowanie efektów – próba potwierdzenia, czy i w jakim zakresie uczniowie osiągnęli przewidywane efekty w wyniku edukacji realizowanej w klasie I, w klasie II i na zakończenie etapu edukacyjnego.

3. Monitorowanie gospodarowania (zarządzania) czasem edukacyjnym.

Rozdzielenie czasu edukacyjnego na zajęcia w klasach I-III winno być zgodne z *Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 11 lutego 2014 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie ramowych planów nauczania w szkołach publicznych*

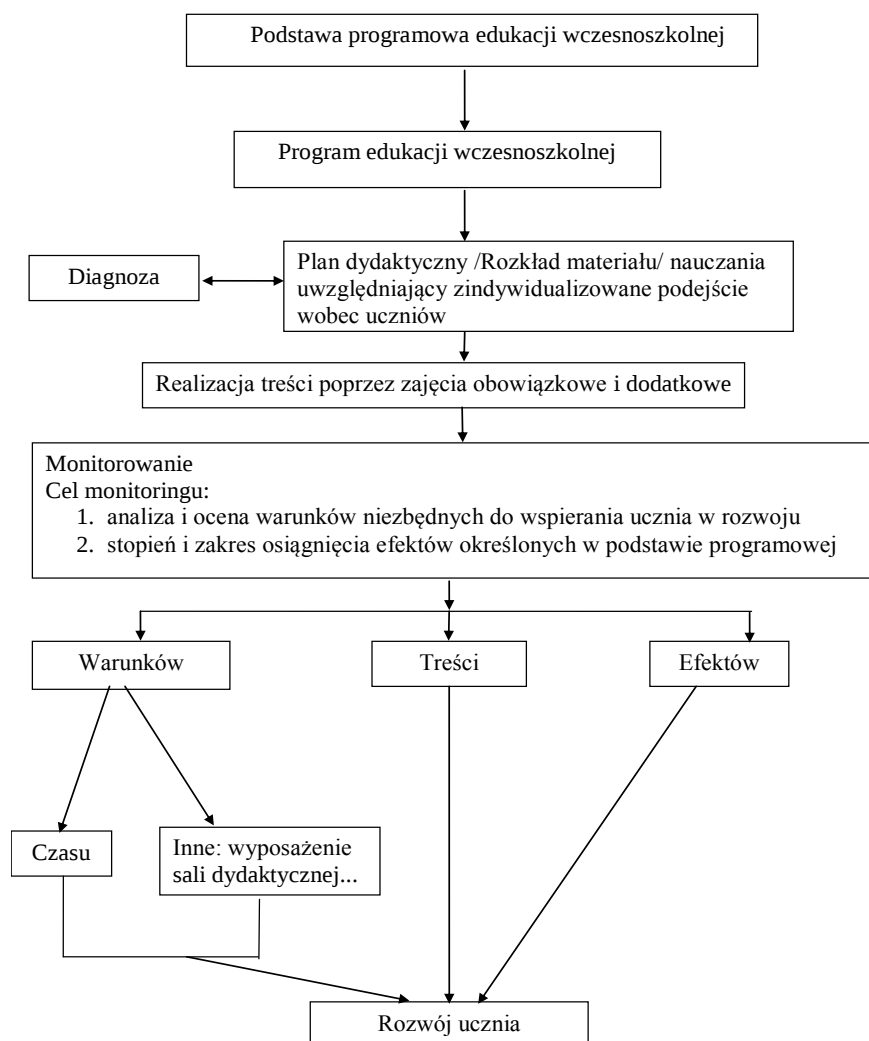
Wymaga się, aby w cyklu kształcenia:

- zaplanowano 60 godzin dla uczniów w klasach I-III,
- języka obcego nowożytnego było 190 godzin dydaktycznych, co oznacza, że średnio będą to 2 godziny lekcyjne w tygodniu,
- edukacji plastycznej, muzycznej, zajęć komputerowych winno być po 95 godzin lekcyjnych,
- wychowania fizycznego zaplanowano 290 godzin lekcyjnych,
- pozostałe godziny (1150 godzin w cyklu kształcenia) zostały przeznaczone na edukację realizowaną w tzw. bloku obejmującym edukację polonistyczną, społeczno-etyczną, matematyczną, przyrodniczą i techniczną, bez rygorów czasowych wewnętrznych.

4. Monitorowanie warunków i sposobu realizacji treści

Podstawa programowa dla klas I-III została wzbogacona fragmentem, zwanym *Zalecane warunki i sposoby realizacji*. Oprócz opisanych w poprzednim punkcie dyspozycji dotyczących czasu należy w pracy dydaktyczno-wychowawczej i opiekuńczej uwzględnić szereg innych ważnych uwarunkowań skuteczności procesu kształcenia i wychowania, np. wyposażenie sali lekcyjnej, wykorzystywanie celowo dobranych środków dydaktycznych,.

Schemat 2. Procedura planowania i monitorowania pracy w klasach I-III szkoły podstawowej (T. Janicka-Panek, 2011b)

Narzędzia do monitorowania podstawy programowej

Metody i narzędzia badawcze:

Metoda	Narzędzia
Archiwizacja danych: 1. Analiza kart monitorowania 2. Analiza sprawdzianów nauczycielskich 3. Portfolio uczniów	Karty monitorowania Karta analizy sprawdzianu
Obserwacja zajęć	Karta analizy zajęć Ilościowa analiza zajęć nauczyciela
Wywiad z rodzicami Ankieta do rodziców	Formularz wywiadu Formularz ankiety

Przedszkole	I etap edukacji
Karta monitorowania, czyli karta informacyjna o poziomie osiągnięć dziecka w grupie przedszkolnej	Karty monitorowania: - Karta diagnozy osiągnięć dziecka w klasie I - Karta diagnozy osiągnięć dziecka w klasie II-III
	Karta analizy wyników sprawdzianów nauczycielskich
Portfolio	Portfolio
Karta analizy obserwowanych zajęć i karta ilościowej analizy zajęć	Karta analizy obserwowanych zajęć i karta ilościowej analizy zajęć
Ankiety dla rodziców	Ankiety dla rodziców
Wywiad z rodzicami	Wywiad z rodzicami
Schemat raportu	Schemat raportu

Zestawienie metod, technik i narzędzi (według W. P. Zaczyńskiego, 1997)

Metody	Rodzaje Techniki	Narzędzia
Obserwacja	Ciągła Próbek czasowych Jednostkowa (indywidualna) Kompleksowa (grupowa)	Arkusze obserwacji
Test pedagogiczny	Test umiejętności podstawowych Test wiadomości szkolnych	Karta pracy dla dziecka/ucznia
Metoda socjometryczna (badanie stosunków społecznych w grupach rówieśniczych)	Kodowanie	Matryca socjometryczna
Wywiad	Rozmowa	Kwestionariusz wywiadu (dyspozycje do wywiadu)
Ankieta	Ankietowanie	Kwestionariusz ankiety
Analiza dokumentów	Klasyczna ankieta (wewnętrzna, zewnętrzna, historyczna, literacka, ilościowa, psychologiczna)	Arkusze analizy Lista pytań
Eksperyment pedagogiczny	Technika jednej grupy Technika grup równoległych	Wynikają z założeń eksperymentu

Wyboru metod, technik i narzędzi do monitorowania dokonuje dyrektor wspólnie z nauczycielami (zespołem zadaniowym, radą pedagogiczną), kierując się celem i zakresem analizy.

PROJEKTOWANIE MONITOROWANIA – NAUCZYCIEL

I etap

Planowanie - główne źródło informacji to dobrze skonstruowany plan pracy dydaktycznej nauczyciela.

II etap

Proces dydaktyczny - źródło informacji to dziennik lekcyjny (zapisy tematów lekcyjnych, kolejnych lekcji, ponumerowanych rosnąco)

Analiza zrealizowanych tematów lekcji analizowanych z planem dydaktycznym pozwala na udzielenie odpowiedzi na pytania:

- W którym miejscu realizacji podstawy jesteśmy?
- Jak wiele jeszcze nam pozostało do końca etapu edukacyjnego?
- Czy czas, który mamy do dyspozycji, jest wystarczający?

III etap

Proces sprawdzania postępów – źródło informacji to dziennik lekcyjny. Analiza ocen uzyskanych w ocenianiu wewnątrzszkolnym pozwoli na monitorowanie postępów uczniów.

Pytania do analizy informacji z monitorowania realizacji podstawy programowej:

- Czy *Plan dydaktyczny* jest zgodny z podstawą programową?
- Czy treści wynikające z podstawy są systematycznie zaplanowane do realizacji?
- Czy realizacja zaplanowanych jednostek przebiega zgodnie z *Planem dydaktycznym*?
- Jaka jest frekwencja na tych jednostkach lekcyjnych, na których realizowane są treści z podstawy?
- Czy proces oceniania przebiega systematycznie i rytmicznie?
- Czy stosowane są różnorodne metody sprawdzania?
- Jaki jest zakres prac klasowych, czy występują w nich treści z podstawy programowej?
- Czy zadania w pracach klasowych są zgodne z celami operacyjnymi z planu dydaktycznego?
- Jakie są wyniki sprawdzania osiągnięć edukacyjnych uczniów w zakresie określonym w podstawie?

PROJEKTOWANIE MONITOROWANIA – DYREKTOR

1. **Podejście ilościowe** - Szkolny plan nauczania
2. **Podejście jakościowe**
 - Szkolny zestaw programów nauczania
 - Plany dydaktyczne nauczycieli, dzienniki lekcyjne,
 - Plan nadzoru pedagogicznego (wyniki kontroli, notatki z obserwacji zajęć)
 - Wyniki klasyfikacji, wyniki zewnętrznych i wewnątrzszkolnych badań postępów uczniów

Fragment arkusza do monitorowania realizacji godzin z (przedmiot)

Termin	Liczba godzin z podstawy programowej zaplanowanych	Liczba godzin zrealizowanych	Potwierdzenie realizacji	Liczba godzin niezrealizowanych	Przyczyna braku realizacji	Sposób i termin uzupełnienia
XI						
I						
III						

Fragment zbiorczego zestawienia wyników monitorowania

Przedmiot	XII			I			III		
	godz. plan.	godz. zrealiz.	godz. niezrealiz.	godz. plan.	godz. zrealiz.	godz. niezrealiz.	godz. plan.	godz. zrealiz.	godz. niezrealiz.
przyroda									
j. polski									
matematyka									

M. Lipska Monitorowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w praktyce szkolnej

Narzędzia do monitorowania realizacji podstawy programowej w przedszkolu

Monitorowanie respektowania treści podstawy programowej wychowania przedszkolnego w roku szkolnym

Grupa wiekowa:

Cel/Cele	Rodzaj zajęć (obszar)	Przykładowe tematy zajęć edukacyjnych	Data realizacji	Uwagi

Przykładowy wzór planu dydaktycznego nauczyciela z numerycznym odniesieniem do podstawy programowej⁴ wychowania przedszkolnego

Miesiąc	Proponowana liczba godzin	Tytuł bloku/kręgu	Temat dnia	Działania edukacyjne dzieci	Odniesienie (numeryczne) do podstawy programowej

Monitorowanie podstawy programowej wychowania przedszkolnego w roku szkolnymw obszarze.....

Grupa wiekowa:

Obszar	Efekty edukacyjne	Przykładowe tematy zajęć edukacyjnych	Data realizacji	Uwagi

⁴ Zawartość kategorii planistycznych w tabeli ma charakter umowny, można je wzbogacać, uzupełniać, dodając inne niezbędne w opinii dyrektora lub nauczyciela dane, np. przewidywane osiągnięcia dzieci, działania o charakterze zindywidualizowanego podejścia na zajęciach, wspomaganie.

**Indywidualne osiągnięcia dzieci w obszarze wybranym do monitorowania
w roku szkolnym.....**

Grupa wiekowa:

Obszar	Efekt/efekty edukacyjne (numeryczne odniesienie)	Dzieci z grupy przedszkolnej																												

KARTA OBSERWACJI OSIĄGNIĘĆ DZIECKA

.....

imię i nazwisko dziecka

Przewidywane osiągnięcia dziecka	Czas osiągnięcia umiejętności	Uwagi
Rozpoznaje swoje imię		
Układa imię z liter według wzoru		
Układa imię z liter bez wzoru		
Odczytuje imiona kolegów		
Odczytuje globalnie 10-15 wyrazów		
Odczytuje globalnie 15-20 wyrazów		
Odczytuje globalnie 20 i więcej wyrazów		
Układa podpisy do wyrazów		

Układa podpisy do obrazków		
Układa wyrazy z rozsypanek sylabowych		
Układa krótkie zdania z rozsypanek wyrazowych		
Tworzy za pomocą alfabetu ruchomego wyrazy		
Tworzy za pomocą alfabetu ruchomego krótkie zdania		
Czyta krótkie zdania		
Dobiera zdania do odpowiednich ilustracji		
Czyta krótkie teksty		
Inne.....		

Karta śledzenia postępów dziecka – przedszkole

Imię i nazwisko dziecka

data przyjęcia do przedszkola -

osiągnięcie	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Poprawnie liczy przedmioty			
Licząc na palcach podaje wynik dodawania i odejmowania (może robić to na przedmiotach)			
Posługuje się liczbami porządkowymi			
Porównuje liczebność zbiorów			
Rozróżnia stronę lewą i prawą			
Mierzy krokami i stopami			

osiągnięcie	2012/2013	2013/2014	2014/2015
Określa kierunki oraz miejsce na kartce			
Opowiada treść obrazka			
Ma sprawne dłonie – mała motoryka			
Interesuje się książkami			
Dzieli wyrazy na sylaby			
Układa krótkie zdania na zadany temat			
Wyjaśnia podstawowe symbole informacyjne			
Posiada koordynację wzrokowo-ruchową			

ARKUSZ ROZWOJU – Jadwiga Pytlarczyk

Na słoneczkach (legenda) nauczyciel zaznacza kolory: trzylatek – zielony, czterolatek – żółty, pięcioletek – niebieski i sześciolatek – czerwony, klasa I – różowy. Kolory mogą być inne, ale stosujemy je konsekwentnie i w odniesieniu do wszystkich dzieci przez cały okres dokumentowania diagnozy. Diagnozę prowadzimy systematycznie i dwukrotnie w ciągu roku wypełniamy arkusz: na początku roku szkolnego (wrzesień, październik) i na końcu (maj, czerwiec). Nauczyciel musi w procesie diagnozy na początku roku szkolnego zauważyć wszystkie umiejętności zaproponowane w arkuszu i – jeśli dziecko posiada daną umiejętność – zamalować pole z tą umiejętnością.

MOTORYKA DUŻA I MAŁA

Biega samodzielnie	Skacze obunóż w miejscu	Stoi na jednej nodze przez 5 sekund	Skacze na jednej nodze przez 5 sekund	Utrzymuje równowagę, idąc po linii, torze o dł. 3 m	Przeskakuje obunóż do przodu przez niskie przeszkody
Przeskakuje z nogi na nogę kilkakrotnie	Wchodzi po schodach, stawiając nogi naprzemiennie	Potrafi chodzić w bok krokiem dostawnym	Potrafi chodzić do tyłu	Trafia piłką, woreczkiem do celu	Zapina guziki
Wiąże sznurowadła	Rzuca piłkę z nad głowy	Łapie piłkę	Koźluje piłkę	Modeluje z plasteliny wg wzoru	Ma płynne ruchy dłoni podczas rysowania, pisania
Rysuje po śladzie	Odpowiednio naciska przybory do pisania, rysowania	Rysuje poprawnie postać człowieka	Poprawnie trzyma przybory do rysowania	Sprawnie posługuje się nożyczkami	Nawleka korale
Odtwarza ruchy, gesty innych	Odtwarza ruchem obraz graficzny	Przetwarza obraz ruchowy na obraz graficzny	Odwzorowuje figury geometryczne	Odwzorowuje znaki graficzne	Wykonuje szlaczki na dużym formacie
Trzyma się w liniaturze	Wykonuje szlaczki w zeszycie	Kreśli cyfry i znaki matematyczne	Jego rysunek jest bogaty w szczegóły	Kreśli litery	Pisze wyrazy, łącząc poprawnie litery

☀ 3 | ☀ 4 | ☀ 5 | ☀ 6 | ☀ klasa I

UWAGI:

Jeśli jest to dziecko trzyletnie, wszystkie nabyte umiejętności będą zamalowane na zielono (lub inny wybrany kolor). Niezamalowane pola oznaczają, że dziecko tych umiejętności nie posiadało. Na koniec roku szkolnego nauczyciel zamalowuje pola z nowo nabytymi umiejętnościami. Można dodatkowo dopisać na zamalowanym polu cyfrę „II”, co oznacza drugie badanie w ciągu roku szkolnego.

Zarządzanie czasem edukacyjnym w przedszkolu (rok szkolny.....)

Grupa wiekowa:

Okres monitoringu: tydzień od do, miesiąc

Kategoria poddana analizie	Zabawa 1/5	Zajęcia w ogrodzie, na boisku, w parku 1/5 lub 1/4	Zajęcia dydaktyczne 1/5	Czynności opiekuńcze, samoobsługowe, organizacyjne 2/5
Czas pobytu dzieci w przedszkolu a realizacja podstawy programowej				

Monitorowanie respektowania przez nauczycieli zalecanych warunków realizacji podstawy programowej w roku szkolnym.....

Grupa wiekowa:

Zadania nauczyciela	TAK	NIE	Przykłady, daty realizacji
Prowadzenie obserwacji pedagogicznych			
Dokumentowanie obserwacji			
Analiza gotowości szkolnej*			
Zapoznanie rodziców z podstawą programową			
Informowanie rodziców o sukcesach i kłopotach dzieci			
Włączenie rodziców do wspierania osiągnięć rozwojowych dzieci i łagodzenia trudności			
Współdecydowanie rodziców w sprawach przedszkola			

Informowanie rodziców o działaniach przedszkola i funkcjach wychowania przedszkolnego

Kategorie informacyjne			Data realizacji
	Tak	Nie	
Realizowanie podstawy programowej wychowania przedszkolnego			
Realizowany program wychowania przedszkolnego			
Oferta zajęć dodatkowych			
Diagnoza gotowości szkolnej			
Rola pomocy dydaktycznych i zabawek			
Organizacja spotkań z rodzicami			
Organizacja wycieczek			
Znaczenie zabawy i zabawek			
Pomoc psychologiczno-pedagogiczna dla dziecka			
Inne (jakie?).....			

Monitorowanie udziału rodziców w życiu przedszkola w roku szkolnym.....

Formy udziału rodziców	Data /Grupa wiekowa
Zajęcia otwarte	
Warsztaty lub/i wykłady dla rodziców	
Imprezy przedszkolne	
Zebrania przedszkolne	
Zebrania dla rodziców	
Konsultacje indywidualne	
Inne (jakie?).....	

ARKUSZ OBSERWACJI ZAJĘĆ W PRZEDSZKOLU W ROKU SZKOLNYM

1. Imię i nazwisko nauczyciela
2. Data obserwacji zajęć
3. Temat zajęć (treści działań edukacyjnych)
4. Grupa wiekowa..... Liczba dzieci.....
5. Odniesienie do podstawy programowej wychowania przedszkolnego
Obszar/Obszary(nr)
Cele kształcenia i wychowania (wymagania ogólne lub szczegółowe efekty)
6. Treści kształcenia wynikające z programu nauczania
7. Cele szczegółowe (operacyjne) założone do zajęć
- Warunki i sposoby realizacji *Podstawy programowej*...
- a) Przestrzeganie zasad gospodarowania czasem
- b) Wykorzystanie środków dydaktycznych
- c) Wygląd sali lekcyjnej (część dydaktyczna i część rekreacyjna)
- d) Przejawy (przykłady) indywidualizowania pracy z dzieckiem/dziećmi
9. Przejawy (przykłady) osiągnięcia założonych celów szczegółowych
10. Inne uwagi (np. o przebiegu zajęć, o aktywności prowadzącego oraz dzieci)

Podpis Nauczyciela

Data

Podpis Dyrektora

Obserwacja zajęć

KARTA INFORMACYJNA (nauczyciel wypełnia przed obserwacją zajęć)

- 1.Imię i nazwisko nauczyciela
- 2.Edukacja
- 3.Klasa
- 4.Data
- 5.Realizowane wymagania:
- 6.Wymagania zgodne z podstawą programową:
- 7.Sposób kontroli osiągnięć uczniów

Zajęcia w grupie pięcioletków

Temat: Wprowadzenie głoski i litery „s”

Wymaganie – dziecko:

- napisze literkę „s” i „S”,
- rozpozna ją na początku, w środku, na końcu napisanego wyrazu,
- wypowie prawidłowo głoskę „s”,
- poda wyrazy zaczynające się na „s” i kończące się tą głoską,
- wskaże w podanych wyrazach samogłoski i spółgłoski, posługując się tymi pojęciami.

Analiza poszczególnych zadań.

Zadanie 2 – wymawianie głoski „s”.

Nr wymagania: 3 (*Wypowie prawidłowo głoskę „s”*).

Typ zadania: doskonalące (dzieci doskonaliły wymowę głoski „s”).

Technika uczenia się – zabawa.

Forma pracy – indywidualna (każde dziecko samodzielnie wymawiało głoskę).

Organizacja przestrzeni – zgodna (dostosowana do indywidualnego ćwiczenia).

Pomoce dydaktyczne – brak.

Zaangażowanie wychowanków – wykonywanie poleceń z ochotą (dzieci chętnie wykonywały ćwiczenie).

Efektywność – wszyscy (wszystkie dzieci uczestniczyły w ćwiczeniu).

Zadanie i jego treść	W	Zgodność z pp	Zaangażowanie wychowanków	Efektywność
1. Zadanie organizacyjne				
2. Wydzieranie kartek w rytm muzyki	1	tak	wykonywanie poleceń z ochotą	wszyscy
3. Swobodne wypowiedzi na temat wydzieranek	1	tak	wykonywanie poleceń z ochotą	wszyscy
4. Wybór sposobu mierzenia wydzieranek	1	tak	własna inicjatywa	wszyscy
5. Mierzenie wydzieranek stopami	1	tak	wykonywanie poleceń z ochotą	wszyscy
6. Porównywanie długości stóp	1	tak	wykonywanie poleceń z ochotą	wszyscy
7. Poszukiwanie sposobu dokładnego pomiaru	1	tak	wykonywanie poleceń z ochotą	wszyscy
8. Mierzenie fragmentu wydzieranki za pomocą linijki i posługiwanie się pojęciem centymetr	1	tak	wykonywanie poleceń z ochotą	wszyscy
9. Zadanie kontrolne	1	tak		wszyscy

ARKUSZ AUTOEWALUACJI PRACY PEDAGOGICZNEJ NAUCZYCIELA WYCHOWANIA PRZEDSZKOLNEGO

1. Czy zapoznała/zapoznał się Pani/Pan z podstawą programową?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
2. Czy zapoznała/zapoznał się Pani/Pan z podstawą programową wyższego etapu nauczania?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
3. Czy zna Pani/Pan warunki i sposoby realizacji podstawy programowej określone w rozporządzeniu MEN dotyczącym podstawy programowej wychowania przedszkolnego?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
4. Czy stosuje Pani/Pan w praktyce pedagogicznej zasady dotyczące gospodarowania czasem przeznaczonym na poszczególne rodzaje zajęć?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
5. W których z niżej wymienionych sytuacji korzysta Pani/Pan z obowiązującej podstawy programowej?
 - wybierając program nauczania i porównując jego zawartość z podstawą programową,
 - opracowując plan dydaktyczny/rozkład materiału nauczania, projekt edukacyjny,
 - pisząc autorski program nauczania,
 - przygotowując się do codziennych zajęć, sprawdzam zgodność tematyki i treść z obowiązującą podstawą programową,
 - informując rodziców dzieci o zawartości treściowej podstawy programowej,
 - monitorując postępy edukacyjne dzieci z różnych grup wiekowych,
 - oceniając osiągnięcia edukacyjne dzieci i własne,
 - tworząc narzędzia diagnozy lub dokonując wyboru tych narzędzi, np. testy pedagogiczne, testy gotowości szkolnej, arkusze obserwacji.

Propozycja kwestionariusza ankiety:

Szanowni Państwo!

W trosce o zapewnienie Państwa dziecku jak najlepszych warunków rozwoju w naszej szkole serdecznie proszę o wypełnienie poniższej ankiety. Pomoże nam to modyfikować pracę szkoły zgodnie z potrzebami Państwa i dzieci.

Sposób wypełniania ankiety:

Pod każdym pytaniem są podane możliwe odpowiedzi, należy postawić znak X przy jednej wybranej odpowiedzi.

Jestem bardzo wdzięczna za współpracę.

Dyrektor szkoły (podpis dyrektora)

Ankieta dla przedszkola:	
1. Czy Państwa dziecko chętnie chodzi do naszego przedszkola?	
a) najczęściej tak	
b) nie	
c) niekiedy nie chce iść	
d) nie wiem	
2. Czy dziecko chętnie opowiada w domu o przedszkolu?	
a) opowiada z dużym zaangażowaniem	
b) opowiada, jeśli jest pytane	
c) opowiada niechętnie	
d) nie opowiada	
e) nie wiem	
3. Czy dziecko często chwali się w domu tym, czego nowego nauczyło się w przedszkolu?	
a) chętnie recytuje wierszyki i śpiewa piosenki z własnej woli	
b) poproszone recytuje i śpiewa	
c) bardzo niechętnie	
d) stanowczo odmawia	
e) nie wiem	
4. Czy nauczyciele Państwa dziecka wymagają od Państwa pomocy przy uczeniu konkretnych umiejętności?	
a) bardzo często	
b) czasami	
c) nigdy	
d) nie wiem	
5. Czy jesteście Państwo zadowoleni z rozwoju swojego dziecka w przedszkolu?	
a) tak	
b) czasami	
c) nie	
d) jesteśmy bardzo zadowoleni	
e) nie wiem	

Narzędzia monitorowania realizacji podstawy programowej w klasach I-III

Karta do szkolnej diagnozy wstępnej szkolnego zestawu programów nauczania

Proszę określić, w jakim stopniu Pani/Pan kształci daną umiejętność na lekcjachklasa.

Jeżeli w stopniu średnim (3), poniżej średniego (2) lub niskim (1), proszę wskazać w kolumnie uwagi przedmiot, na którym, Pani/Pana zdaniem, dana umiejętność jest kształcona.

Umiejętności	1	2	3	4	5	Uwagi
Czytanie						
Myślenie matematyczne						
Myślenie naukowe						
Umiejętność komunikowania się						
Umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,						
Umiejętność uczenia się						
Umiejętność pracy zespołowej						

Karta do szkolnej diagnozy kształcenia umiejętności ponadprzedmiotowych

Proszę określić, w jakim stopniu Pani/Pan kształci daną umiejętność na lekcjachklasa

Jeżeli w stopniu średnim (3), poniżej średniego (2) lub niskim (1), proszę wskazać w kolumnie uwagi przedmiot, na którym, Pani/Pana zdaniem, dana umiejętność jest kształcona.

Umiejętności	1	2	3	4	5	Uwagi
Czytanie						
Myślenie matematyczne						
Myślenie naukowe						
Umiejętność komunikowania się						
Umiejętność posługiwania się nowoczesnymi technologiami informacyjno-komunikacyjnymi,						
Umiejętność uczenia się						
Umiejętność pracy zespołowej						

Zalecane warunki organizacyjne niezbędne do realizacji podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej

Zalecane warunki i sposób realizacji (z podstawy programowej)	Data monitoringu	Rezultat			Uwagi
		Tak	Nie	Częściowo	
Znajomość przez nauczycieli klas I-III podstawy programowej wychowania przedszkolnego.					
Funkcjonowanie okresu adaptacyjnego w klasie I.					
Analiza i wyposażenie sali dydaktycznej - sala składa się z 2 części: edukacyjnej i rekreacyjnej (odpowiednio do tego przystosowanej), - sala wyposażona jest w pomoce dydaktyczne i przedmioty potrzebne do zajęć (np. liczniki), sprzęt audiowizualny, komputery, gry i zabawki dydaktyczne, - uczniowie pozostawiają część swoich podręczników i przyborów szkolnych.					
Liczebność zespołu rówieśniczego (nie więcej niż 26 osób).					
Realizacja edukacji w klasach I-III w formie kształcenia zintegrowanego.					
Charakterystyka edukacji polonistycznej: - w początkowym okresie nauki kontynuowany jest rozpoczęty w przedszkolu proces kształtowania dojrzałości dzieci do nauki czytania, - umiejętności te kształtuje się według wybranej metody, dbając o łączenie czytania z pisanem, - w klasie I około połowy czasu przeznaczonego na edukację polonistyczną uczniowie mogą wykorzystać na rysowanie i pisanie, siedząc przy stolikach, - rozwijanie umiejętności czytania i pisanie w klasie II i III, - uczniowie uczą się na pamięć wierszy, fragmentów prozy, tekstów piosenek					
Zajęcia z edukacji zdrowotnej są realizowane z udziałem specjalistów z zakresu zdrowia lub dietetyki, pielęgniarstwa lub higienistki szkolnej.					

Rozwijane jest zamiłowanie dzieci do czytelnictwa poprzez wskazane w podstawie programowej sposoby (słuchanie pięknego czytania, rozmowa o przeczytanych utworach, korzystanie z biblioteki).					
Charakterystyka edukacji matematycznej: - wspomaganie w pierwszych miesiącach nauki rozwoju czynności umysłowych ważnych dla uczenia się matematyki, dominującą formą zajęć w tym okresie są zabawy, gry i sytuacje zadaniowe, w których dzieci manipulują specjalnie dobranymi przedmiotami, np. liczmanami, - buduje się w umysłach dzieci pojęcia liczbowe i sprawności rachunkowych i pojęć geometrycznych, - dzieci w kl. I około jednej trzeciej czasu przeznaczonego na edukację matematyczną mogą zajmować się rysowaniem i pisanem, siedząc przy stolikach - dzieci rozwiązują zadania matematyczne, manipulując przedmiotami lub obiektami zastępczymi, potem zapisują rozwiązanie.					
Charakterystyka edukacji przyrodniczej: realizacja zajęć w naturalnym środowisku (wycieczki), w sali lekcyjnej są kąci przyrody (hodowle roślin i zwierząt).					
Charakterystyka zajęć komputerowych: w sali lekcyjnej znajduje się kilka kompletnych zestawów komputerowych z oprogramowaniem odpowiednim do wieku, możliwości i potrzeb uczniów,					
komputery są wykorzystywane jako narzędzia, które wzbogacają proces nauczania i uczenia się o teksty, rysunki i animacje tworzone przez uczniów,					
- uczniowie z klas I-III winni mieć możliwość korzystania ze szkolnej pracowni komputerowej, - uczeń ma do swojej dyspozycji (podczas zajęć) osobny komputer z dostępem do Internetu.					
Język obcy nowożytny odbywa się również w formach zajęć pozalekcyjnych.					
Edukacja muzyczna odbywa się w ramach zajęć typowych oraz codziennych zajęć szkolnych.					

Wychowanie fizyczne odbywa się: - w sali gimnastycznej, - na boisku. Rozwijana jest sprawność fizyczna uczniów.					
Etyka – analizowane są zachowania postaci literackich (z baśni, bajek, opowiadań itp.), filmowych i telewizyjnych.					
Treści z edukacji zdrowotnej umieszczono w wielu obszarach kształcenia, np. w obszarze wychowania fizycznego, edukacji przyrodniczej i edukacji społecznej. Uczniowie mają nawyk dbania o zdrowie innych, wiedzą, do kogo się zwrócić w razie konieczności udzielenia pierwszej pomocy.					
Nauczyciele diagnozują uzdolnienia uczniów i stwarzają warunki do prezentowania osiągnięć.					
Szkoła organizuje (stosownie do potrzeb) zajęcia opiekuńcze oraz zajęcia związane zwiększające szanse edukacyjne uczniów zdolnych oraz uczniów mających trudności w nauce (pomoc psychologiczno-pedagogiczna, wspomaganie).					

Przykładowy wzór planu dydaktycznego nauczyciela edukacji wczesnoszkolnej z numerycznym odniesieniem do podstawy programowej

Miesiąc	Liczba godzin	Temat bloku/kręgu	Temat dnia	Edukacja	Treści działań edukacyjnych	Numeryczne odniesienie do podstawy programowej

Monitorowanie osiągnięcia efektów edukacyjnych w klasiew roku szkolnym

Edukacja	Efekty (z podstawy programowej)	Data realizacji	Data sprawdzenia	Sposób sprawdzenia (test, obserwacja...)	Uwagi

**Monitorowanie czasu przeznaczanego na poszczególne zajęcia w klasie
w roku szkolnym**

Edukacja	Liczba godzin zaplanowanych		Liczba godzin zrealizowanych	Liczba godzin niezrealizowanych	Przyczyna niezrealizowania	Proponowane rozwiązania
	w cyklu	w roku szkolnym				
Język obcy	190 h					
Edukacja muzyczna	95 h					
Edukacja plastyczna	95 h					
Zajęcia komputerowe	95 h					
Wychowanie fizyczne	290 h					
Edukacja polonistyczna, społeczno-etyczna, matematyczna, przyrodnicza, techniczna	1150h					

ARKUSZ OBSERWACJI ZAJĘĆ W KLASACH I-III W ROKU SZKOLNYM

1. Imię i nazwisko nauczyciela

.....

2. Data obserwacji

.....

3. Temat zajęć

(treść działań edukacyjnych).....

.....

4. Klasa; Liczba uczniów

5. Odniesienie do podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej (szczegółowe cele kształcenia/planowane do osiągnięcia efekty):

.....

6. Treści kształcenia wynikające z programu nauczania

.....

7. Cele szczegółowe zajęć

.....

8. Warunki i sposoby realizacji *Podstawy programowej...*

a) Przestrzeganie zasad gospodarowania czasem

.....

.....

b) Przygotowanie sali lekcyjnej (część dydaktyczna i część rekreacyjna)

.....

.....

c) Wykorzystanie środków dydaktycznych

.....

.....

d) Przejawy(przykłady) indywidualizowania pracy z uczniem/uczniemi

.....

.....

9. Przejawy (przykłady) osiągnięcia celów szczegółowych zajęć

.....

.....

10. Inne spostrzeżenia i uwagi.....

Podpis Nauczyciela

.....

Data

.....

Podpis Dyrektora

.....

ARKUSZ AUTOEVALUACJI PRACY PEDAGOGICZNEJ NAUCZYCIELA EDUKACJI WCZESNOSZKOLNEJ

1. Czy zapoznała/zapoznał się Pani/Pan z podstawą programową?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
2. Czy zapoznała/zapoznał się Pani/Pan z podstawą programową edukacji wczesnoszkolnej?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
3. Czy zna Pani/Pan warunki i sposoby realizacji podstawy programowej określone w rozporządzeniu MEN dotyczącym podstawy programowej edukacji wczesnoszkolnej?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
4. Czy stosuje Pani/Pan w praktyce pedagogicznej zasady dotyczące gospodarowania czasem przeznaczonym na poszczególne rodzaje zajęć?
☐ TAK ☐ NIE ☐ NIE MAM ZDANIA
5. W których z niżej wymienionych sytuacji korzysta Pani/Pan z obowiązującej podstawy programowej?
 - wybierając program nauczania i porównując jego adekwatność z podstawą programową
 - opracowując plan dydaktyczny/rozkład materiału nauczania,
 - pisząc autorski program nauczania,
 - przygotowując się do codziennych zajęć, sprawdzam zgodność tematyki i treść z obowiązującą podstawą programową,
 - informując rodziców dzieci o zawartości treściowej podstawy programowej,
 - monitorując postępy edukacyjne uczniów,
 - oceniając osiągnięcia edukacyjne, redagując ocenę opisową,
 - tworząc narzędzia diagnozy lub dokonując wyboru tych narzędzi, np. testów pedagogicznych, kart pracy, sprawdzianów.

Karta diagnozy osiągnięć ucznia klasy I

Imię i nazwisko ucznia

Edukacja polonistyczna	Poziom
Słucha uważnie wypowiedzi innych	
Komunikuje w sposób jasny swoje zdanie, dostosowując ton głosu do sytuacji	
Zadaje pytania dla lepszego zrozumienia treści	
Aktywnie uczestniczy w rozmowie na tematy związane z rodziną i nauczanymi treściami	
Odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne, napisy	
Zna wszystkie litery alfabetu	
Czyta i rozumie proste teksty	

Pisze proste i krótkie teksty	
Przepisuje, pisze z pamięci, przestrzegając zasad kaligrafii	
Poprawnie posługuje się pojęciami: wyraz, głoska, litera, sylaba, zdanie	
Słucha w skupieniu czytanych utworów	
Czyta lektury wskazane przez nauczyciela	
Odtwarza z pamięci teksty dla dzieci	

Komentarz

Edukacja społeczna	Poziom
Odróżnia dobro od zła	
Współpracuje z innymi w zabawie, nauce	
Zna zagrożenia ze strony ludzi, wie, jak i kogo prosić o pomoc	
Wie, gdzie można bezpiecznie się bawić	
Wie, czym zajmuje się strażak, lekarz, weterynarz i kiedy oraz jak prosić ich o pomoc	
Wie, jakiej jest narodowości, że Polska należy do UE, zna symbole narodowe i unijne	

Komentarz

Edukacja matematyczna	Poziom
Szacuje liczebność zbiorów	
Układa obiekty w serie rosnące i malejące, numeruje je	
Klasyfikuje obiekty, tworzy zbiory	
Określa położenie obiektów względem wybranego obiektu	
Dostrzega symetrię	
Poprawnie liczy do 20	
Zapisuje liczby w zakresie 10	
Poprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 10	
Zapisuje rozwiązania zadania, stosując zapis cyfrowy i znaki działań	
Mierzy długość np. linijką, porównuje długości	
Waży przedmioty, porównuje wagi różnych obiektów	
Odmierza płyny kubkiem i miarką liniową	
Nazywa dni tygodnia i miesiące w roku	
Sprawnie odczytuje godziny na zegarze	
<i>Obliczenia pieniężne</i>	
Zna monety i banknot 10 zł będące w obiegu	
Dokonuje prostych obliczeń pieniężnych	

Komentarz:

Dokumentowanie postępów ucznia

Dokumentacja osiągnięć. Są to różnego rodzaju wytwory prac uczniowskich, takie jak: prace pisemne, opowiadania, opisy, sprawozdania, listy przeczytanych książek, ukończone przykłady prac projektowych, swobodne teksty, listy do/od korespondentów, mapy mentalne, referaty.

Dokumentacja postępowania. Oceny nauczyciela, komentarze dotyczące nabywanej wiedzy, umiejętności, kompetencji, obserwacja nauki, zachowania uczniów: arkusze samooceny procesu pisania, arkusz badania postaw wobec lektury, arkusz znajomości ortografii, arkusz samooceny strategii i obyczajów czytelniczych, arkusz autorefleksji (semestralnej, całorocznej: Co wiem? Z czego jestem dumny? Nad czym chciałbym popracować?).

Dokumentacja autorska: są tu zawarte opinie uczniów na temat postaw, motywacji, postępów w nauce. Nauczyciel może pomóc uczniom analizować pracę poprzez stworzenie arkusza samooceny. Oto przykładowe pytania:

Co myślę na temat własnego wytworu?

Nad czym muszę popracować?

Dlaczego to mi się podoba – dlaczego jest godne uwagi (argumentacja, refleksja)?

Jak rozwinęły się twoje umiejętności czytania i pisania?

Karta analizy sprawdzianów nauczycielskich

Edukacja polonistyczna	Sprawdzanie osiągnięć
Zadaje pytania dla lepszego zrozumienia treści	Sprawdzian
Odczytuje uproszczone rysunki, piktogramy, znaki informacyjne, napisy	Sprawdzian
Zna wszystkie litery alfabetu	Sprawdzian
Czyta i rozumie proste teksty	sprawdzian
Pisze proste i krótkie teksty	Sprawdzian
Przepisuje, pisze z pamięci, przestrzegając zasad kaligrafii	Sprawdzian

Język obcy nowożytny – angielski	Sprawdzanie osiągnięć
Nazywa obiekty w najbliższym otoczeniu	Sprawdzian

Edukacja plastyczna	Sprawdzanie osiągnięć
Rozpoznaje wybrane dziedziny sztuki: architekturę, malarstwo, rzeźbę, grafikę	Sprawdzian

Edukacja społeczna	Sprawdzanie osiągnięć
Wie, gdzie można bezpiecznie się bawić	Sprawdzian
Wie, czym zajmuje się strażak, lekarz, weterynarz i kiedy oraz jak prosić ich o pomoc	Sprawdzian
Wie, jakiej jest narodowości, że Polska należy do UE, zna symbole narodowe i unijne	Sprawdzian

Edukacja matematyczna	Sprawdzanie osiągnięć
Układa obiekty w serie rosnące i malejące, numeruje je	Sprawdzian
Poprawnie liczy do 20	Sprawdzian
Zapisuje liczby w zakresie 10	Sprawdzian
Poprawnie dodaje i odejmuje w zakresie 10	Sprawdzian
Zapisuje rozwiązania zadania, stosując zapis cyfrowy i znaki działań	Sprawdzian
Mierzy długość np. linijką, porównuje długości	Sprawdzian
Nazywa dni tygodnia i miesiące w roku	Sprawdzian
Sprawnie odczytuje godziny na zegarze	Sprawdzian
<i>Obliczenia pieniężne</i>	
Zna monety i banknot 10 zł będące w obiegu	Sprawdzian
Dokonuje prostych obliczeń pieniężnych	Sprawdzian

Obserwacja zajęć

KARTA INFORMACYJNA (nauczyciel wypełnia przed obserwacją zajęć)

1. Imię i nazwisko nauczyciela
2. Edukacja
3. Klasa
4. Data
5. Realizowane wymagania:
6. Wymagania zgodne z podstawą programową:
7. Sposób kontroli osiągnięć uczniów:

Zajęcia w klasie I sześciolatków (szkoła podstawowa)

Temat: Papierowe szaleństwa

Wymaganie – dziecko:

- mierzy długości np. linijką, porównuje długości.

Karta analizy

Zadanie i jego treść	W	Zgodność z pp	Zaangażowanie wychowanków	Efektywność
1. zadanie organizacyjne				
2. wymawianie głoski „s”	3	<i>tak</i>	<i>wykonywanie polecenia z ochotą</i>	<i>wszyscy</i>
3. rysowanie palcem w powietrzu literki „s”	1	<i>nie</i>	<i>wykonywanie polecenia</i>	<i>niesprawdzone</i>
4. rysowanie literki „s” na plecach kolegi	1	<i>nie</i>	<i>wykonywanie polecenia</i>	<i>niesprawdzone</i>
5. układanie z literek wyrazu smok			<i>brak uwagi</i>	<i>część</i>
6. rozpoznawanie samogłosek i spółgłosek w podanych wyrazach	5	<i>nie</i>	<i>wykonywanie polecenia</i>	<i>część</i>
7. płaśnianie w rytm muzyki		<i>nie</i>	<i>wykonywanie polecenia z ochotą</i>	<i>wszyscy</i>

8. podawanie wyrazów zaczynających się i kończących się na „s”	2	nie	wykonywanie polecenia	część
9. wypełnianie kart pracy, pisanie w piasku, wyginanie drucików	1	nie	wykonywanie polecenia	niesprawdzone
10.				

Propozycja kwestionariusza ankiety:

Szanowni Państwo!

W trosce o zapewnienie Państwa dziecku jak najlepszych warunków rozwoju w naszej szkole serdecznie proszę o wypełnienie poniższej ankiety. Pomoże nam to modyfikować pracę szkoły zgodnie z potrzebami Państwa i dzieci.

Sposób wypełniania ankiety:

Pod każdym pytaniem są podane możliwe odpowiedzi, należy postawić znak X przy jednej wybranej odpowiedzi.

Jestem bardzo wdzięczna za współpracę.

Dyrektor szkoły

(podpis dyrektora)

Ankieta dla szkoły

1. Czy Państwa dziecko chętnie chodzi do naszej szkoły?	
a) tak, zawsze	
b) nie lubi	
c) czasami się cieszy, że idzie do szkoły	
d) nie wiem	
2. Ile czasu dziennie Państwa dziecku zajmuje odrabianie pracy domowej?	
a) nie ma zadawanej pracy domowej	
b) pół godziny	
c) godzinę	
d) do dwóch godzin	
e) więcej niż dwie godziny	
f) nie wiem	
3. Czy Państwa dziecko wymaga pomocy przy odrabianiu pracy domowej?	
a) tak	
b) nie	
c) nie wiem	
Dalszą część ankiety należy wypełnić, jeśli na pytanie 3. padła odpowiedź TAK	
4. Kto najczęściej mu pomaga przy odrabianiu tej pracy?	
a) mama	
b) tata	
c) starsze rodzeństwo	

d) dalsi kuzyni	
e) znajomi	
f) nie wiem	
5. Czy dziecko potrzebuje pomocy w nauce czytania?	
a) cały czas	
b) nigdy	
c) czasami	
d) nie wiem	
6. Czy dziecko potrzebuje pomocy w nauce pisania?	
a) cały czas	
b) nigdy	
c) czasami	
d) nie wiem	
7. Czy dziecko potrzebuje pomocy w zakresie liczenia?	
a) cały czas	
b) nigdy	
c) czasami	
d) nie wiem	
8. Czy dziecko potrzebuje pomocy w nauce języka angielskiego?	
a) cały czas	
b) nigdy	
c) czasami	
d) nie wiem	
9. Czy dziecko sprawnie posługuje się komputerem?	
a) tak	
b) nie	
c) nie wiem	
10. Czy w domu ktoś wykonuje za dziecko prace techniczne lub plastyczne zadane w szkole?	
a) stale	
b) czasami	
c) nigdy	
d) nie wiem	
11. Czy osoba pomagająca dziecku przy pracy domowej uczy dziecko tego, co jest wymagane w szkole	
a) stale	
b) czasami	
c) nigdy	
d) nie wiem	

Karta diagnozy kompetencji zawodowych nauczyciela – znajomość podstawy programowej

Imię i nazwisko nauczyciela.....

Data diagnozy.....

Lp.	Zakres diagnozy	Osiągnięty poziom				
		5	4	3	2	1
1	Znajomość podstawy programowej					
2	Formułowanie wymagań					
3	Dobór zadań na zajęcia edukacyjne pod kątem zaplanowanych treści					
4	Tempo realizacji treści					
5	Efektywność zajęć					

Moduł III Monitorowanie jako element podnoszenia jakości pracy szkoły/przedszkola. Organizacja procesu monitorowania w szkole/przedszkolu. Narzędzia TIK w procesie monitorowania.

„Definicją szaleństwa jest robienie wciąż tego samego i oczekiwanie innych rezultatów.”
Albert Einstein

Monitorowanie jako element podnoszenia jakości pracy szkoły/przedszkola.

Projektowanie zmiany

1. **Czego nie należy zmieniać?** Co jest dobrą, sprawdzoną praktyką? Na czym można oprzeć dalsze działania?
2. **Co trzeba naprawić?** Jakie działania należy podjąć bezzwłocznie, natychmiast?
3. **Co trzeba doskonalić?** Które z naszych działań wymagają jedynie korekt, zmian, takich, które podniosą ich efektywność, a ich wdrażanie może być rozłożone w czasie?

Planowanie pracy dydaktycznej

- modyfikacja programu,
- modyfikacja planu dydaktycznego (np. adekwatność wyników do założonych w planie dydaktycznym celów)

Przebieg pracy dydaktycznej

1. Praca na lekcjach
Czy zastosowane metody nauczania były adekwatne do celów lekcji?
Czy okazały się skuteczne? Jeżeli nie, to jak zwiększyć skuteczność oddziaływania?
2. Zadania i ćwiczenia utrwalające kształcone umiejętności.
Jakie ćwiczenia i zadania utrwalające do tej pory stosowaliśmy?
Czy nauczyciel miał świadomość, jakie umiejętności utrwała, czy były to po prostu kolejne zadania i ćwiczenia z zeszytu ćwiczeń lub zbioru zadań?
Czy ćwiczenia i zadania były różnicowane, dostosowane do możliwości uczniów czy wymagają zmiany?
3. Praca domowa i jej spójności z przebiegiem lekcji:
Jaki był rodzaj i zakres pracy domowej?
Czy była wykorzystywana do ćwiczenia tych umiejętności, z którymi uczniowie mają problemy?
Czy uczniowie odrabiali zadania domowe?
Czy praca domowa była sprawdzana i omawiana?
4. Współpracy z nauczycielami uczącymi w danym zespole klasowym w zakresie korelacji międzyprzedmiotowej

Sprawdzanie postępów uczniów

1. Zasady oceniania wewnątrzszkolnego i wymagania edukacyjne
Czy zostały dostosowane do zmian w podstawie programowej?
Czy w pracy nad wymaganiami edukacyjnymi zwrócono uwagę na ocenianie tych umiejętności, które mogą wystąpić w kształceniu innych przedmiotów?
Jak się mają do nich zasady oceniania przedmiotowego, czy są zbieżne?
2. Zadania sprawdzające
Czy były poprawnie skonstruowane?
Czy były dostosowane do możliwości uczniów?
Czy uczniowie zostali zapoznani z oczekiwaniami nauczyciela określonymi w wymaganiach?

STRUKTURA RAPORTU Z MONITOROWANIA PODSTAWY PROGRAMOWEJ:

- I. Część ogólna
 - Strona tytułowa
 - Cel monitorowania
 - Pytania badawcze
 - Metody zbierania informacji
 - Narzędzia
 - Zakres
- II. Wyniki diagnozy nauczycielskiej
- III. Wyniki obserwacji zajęć
- IV. Wyniki ankietowania rodziców
- V. Końcowe wnioski
- VI. Rekomendacje

WYKORZYSTANIE RAPORTU Z MONITOROWANIA

1. Refleksja na temat informacji zawartych w raporcie i wybór problemów

- *Jakie informacje uzyskane z raportu wydają się istotne?*
- *Jakie informacje wymagają uwagi?*

- *Sformułowania konkretnego problemu.*

2. Analiza przyczyn wybranych problemów

- *Jakie są powody zaistniałego problemu?*

Wypisanie najważniejszych powodów i ustalenie, na co szkoła ma wpływ, na co nie ma. Odrzucenie powodów, które leżą poza zasięgiem wpływu szkoły i nauczycieli.

Następnie powtarzany jest ten sam krok: przyczyny przyczyn - pogłębienie refleksji na temat przyczyn.

- *Jakie są przyczyny każdego powodu/problemu?*

Kolejne pytanie odnosi się do każdej z przyczyn problemów (od ogółu do szczegółu).

- *Dlaczego tak się dzieje?*

3. Planowanie z przyszłości.

Określenie w danym problemie celu do realizacji w dłuższej perspektywie.

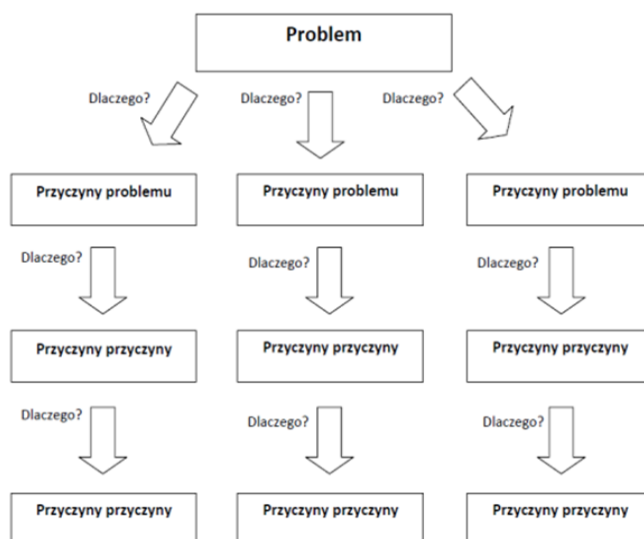
Poszukiwanie odpowiedzi na pytania:

- *Jakie działania możemy w szkole podjąć aby ten cel osiągnąć?*
- *Jakie działania nauczyciele indywidualnie mogą podjąć dla realizacji?*

Szczegółowe zaplanowanie działania (kiedy, jak, kto, zasoby, dowody, kryterium sukcesu)

4. Samoocena

Po kilku miesiącach nauczyciele dokonują samooceny w zakresie realizowanych działań. Każdy z nauczycieli dokonuje refleksji na temat procesu związanego z prowadzonymi działaniami.

Nauczyciel realizatorem BADANIA w DZIAŁANIU

Monitorowanie podstawy programowej – z uwagi na swój specyficzny przebieg przypomina BADANIE W DZIAŁANIU. Badania w działaniu to koncepcja stworzona przez Kurta Lewina (*cykliczna, spirala*). Wartością podejścia jest to, że:

- jest ono oparte na działaniu, zmianie.
- badanie realizuje ten którego ono dotyczy (a nie zewnętrzny ekspert)
- zasadniczym celem badania jest ZMIANA (a nie „obiektywna diagnoza”)

Sagor w książce „Badanie przez działanie” mówi o trzech głównych drzwiach do badania (s.17):

1. Wyjście od problemu/ sytuacji, by wprowadzić nową/ inną metodę postępowania
2. Monitorowanie, przystosowywanie nowej metody, usprawnienie jej, ewaluacja początkowych rezultatów (ewaluacja okresowa, ewaluacja bieżąca)
3. Ewaluacja metody po jej pełnym wdrożeniu (ewaluacja podsumowująca)

PIERWSZE DRZWI ZROZUMENIE	DRUGIE DRZWI MONITOROWANIE	TRZECIE DRZWI EWALUACJA
Co się dzieje? Jakie problemy się pojawiają? Co jest przyczyną problemu? Jakiego rodzaju jest to problem? (np. z celami, umiejętnościami, wyposażeniem, czasem) Co chcemy osiągnąć, wprowadzając ulepszenia?	Co działa w nowej metodzie? Co nie działa, albo nie działa tak, jakbym chciała? Jakie korzyści daje już teraz mnie i/lub moim uczniom nowe działanie? Co mogę zrobić aby uzyskać lepsze rezultaty? Co o tej metodzie sądzą moi uczniowie?	Co zadziałało w nowej metodzie? Co nie zadziałało, albo nie tak, jakbym chciał/a? Jakie rezultaty dało wprowadzenie tej metody? Co mogę zrobić by utrwalić rezultaty?

Projektowanie badania w działaniu

(wykorzystano przykład badania zamieszczony na stronie <http://www.nauczycielbadacz.pl/>)

Krok 1 Przedmiot badania

Jak obecnie wygląda sytuacja, którą chcę zmienić?

*Moi uczniowie mają trudności w skupieniu uwagi na zajęciach (klasa II szkoły podstawowej)
Zmiana jest możliwa i zależy ode mnie w pełni lub w jakiejś mierze.*

Krok 2 - Sformułowanie celu zmiany

Pytania, które pomogą sformułować cel:

1. Co chcę zmienić/ poprawić w mojej pracy z uczniami, aby lepiej ich wspierać w procesie uczenia się?
2. Czego (jakich zmian/rezultatów) oczekuję?
3. Jak chcę, by wyglądała sytuacja po zmianie?

*Uczniowie skupiają uwagę na istotnych zagadnieniach lekcji.
Uczniowie uważnie słuchają wypowiedzi kolegów i koleżanek.
Uczniowie uważnie słuchają moich wypowiedzi i poleceń.*

Co przeszkodziło w osiągnięciu zmiany w przeszłości?

Nie wiedziałam i nie wiem, co rozprasza uczniów. Wydawało mi się, że przyczyną jest to, że uczniowie na stolikach mają wiele przedmiotów (piórniki, notesy, kolorowe długopisy), które rozpraszają ich uwagę. Jednak usunięcie przedmiotów ze stolików nie zmieniło sytuacji. Potem doszłam do wniosku, że uczniowie siedzą zbyt blisko siebie, bo klasa jest za mała. Przyjęłam, że nic na to nie poradzę i przestałam zajmować się tym zagadnieniem.

Krok 3 - Pytania badawcze/ kluczowe

1. Czego muszę się dowiedzieć, żeby osiągnąć swój cel?

- a. Co rozprasza uwagę uczniów?
- b. Jakie metody pracy ułatwiają skupienie uwagi moich uczniów?
- c. Co motywuje moich uczniów do uważnej pracy na zajęciach?

Krok 4 - Dobór źródeł i metod badawczych

Kogo, jakich grup dotyczy zmiana, którą chcę osiągnąć? Kogo, jakich grup dotyczy problem/ działania, który/e chcę zdiagnozować?

Zmiana dotyczy uczniów, mnie i nauczyciela uczącego w tej klasie.

Zbieranie informacji

Pytania badawcze	Co obserwuję?	Kogo pytam? Jak?	Kogo pytam? Jak?	Kogo pytam? Jak?
Co rozprasza uwagę uczniów?	Obserwacja wspierająca: innych nauczycieli obserwuje moją lekcję	Nauczyciela obserwującego zajęcia. Rozmowa po obserwowanej lekcji	Uczniów – pole siłowe	Rodzice – pole siłowe
Jakie metody pracy ułatwiają skupienie uwagi?	Obserwacja wspierająca: innych nauczycieli obserwuje moją lekcję	Nauczyciela obserwującego zajęcia. Rozmowa po obserwowanej lekcji	Uczniów – pole siłowe	Rodzice – pole siłowe
Co motywuje uczniów do uważnej pracy na zajęciach?			Uczniów – proszę ich o napisanie listu do siebie	

REFLEKSYJNY NAUCZYCIEL:

- dobierając program nauczania lub opiniując program, sprawdza jego zgodność z podstawą programową,
- opracowuje plan pracy edukacyjnej, zawierający informacje dotyczące wymagań z podstawy programowej, realizowanych zadań ogólnych i zalecanych warunków i sposobów realizacji,
- systematycznie monitoruje przebieg procesu dydaktycznego,
- ocenia postępy edukacyjne uczniów zgodnie z wewnątrzszkolnymi zasadami oceniania,
- indywidualizuje pracę z uczniami,
- kształtuje postawy uczniów wskazane w podstawie programowej,
- monitoruje liczbę zrealizowanych godzin,
- realizuje treści przedmiotowe zgodnie z zalecanymi warunkami i sposobami realizacji,
- ma świadomość treści edukacyjnych, które można skorelować,
- podchodzi refleksyjnie do szkolnego systemu oceniania,
- planuje i realizuje przedsięwzięcia, umożliwiające realizację treści podstawy programowej zgodnie z zalecanymi warunkami i sposobami realizacji,
- dokumentuje swoje działania w tym zakresie.

SKUTECZNY DYREKTOR:

- kontroluje monitorowanie realizacji podstawy programowej, prowadzone przez nauczycieli i zespoły nauczycielskie,
- monitoruje wdrażanie podstawy programowej, ze szczególnym uwzględnieniem zgodności działań z ramowymi planami nauczania,
- w cyklu półrocznym i rocznym dokumentuje realizację podstawy programowej,
- stara się do niezbędnego minimum ograniczyć procedurę dokumentowania działań w zakresie monitorowania.

Monitorowanie podstawy programowej może stanowić wyznaczone przez dyrektora zagadnienie do ewaluacji wewnętrznej w danym roku szkolnym.

Organizacja procesu monitorowania w szkole/przedszkolu.

Istotą monitoringu jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: „czy i w jakim zakresie organizacja pracy pedagogicznej danego przedszkola przyczynia się do rozwoju dziecka?”.

Aby mieć pewność, że podstawa programowa jest właściwie realizowana, musi być spełnione następujące warunki:

1. Wszyscy nauczyciele znają podstawę programową.
2. Dyrektor ma pewność, że wybrany/napisany program nauczania zawiera całość podstawy programowej i jest optymalny dla uczniów i warunków przedszkola/szkoły.
3. Nauczyciel planuje swoją pracę z uwzględnieniem potrzeb i możliwości uczniów, respektując zapisy *Rozporządzenia MEN w sprawie zasad udzielania i organizowania pomocy psychologiczno-pedagogicznej w publicznych przedszkolach, szkołach i placówkach* (Dz. U. z 2013 r., poz. 532).
4. Dyrektor ma pewność, że podstawa programowa jest systematycznie i efektywnie realizowana.

Dyrektor doskonali pracę własną i szkoły poprzez wdrażanie wniosków z nadzoru pedagogicznego nad realizacją podstawy programowej do pracy przedszkola i szkoły w następnym roku szkolnym.

Podstawowe zasady skutecznego monitorowania to:

- otwartość na poznanie prawdy o własnej pracy i pracy całej szkoły,
- uczciwość,
- rzetelność,
- poczucie bezpieczeństwa,
- praca zespołowa

Na system monitoringu podstawy programowej składają się:

1. Kontrola dokumentów:

- dzienników lekcyjnych – frekwencji oraz klasyfikacji semestralnej, zapisów tematów lekcji, liczby godzin realizowanych jednostek lekcyjnych,
- programów nauczania,
- planów wynikowych.
- 2. Badania ankietowe nauczycieli.
- 3. Analizy wyników nauczania i efektów nauczania.
- 4. Ewaluacja.
- 5. Obserwacja zajęć.
- 6. Analiza wytworów uczniów
- 7. Kontrole zewnętrzne.

Monitorowanie to możliwość uzyskania odpowiedzi na następujące pytania:

1. Czy nauczyciel zaplanował realizację zajęć zgodną z podstawą programową (z wybranym i adekwatnym do podstawy programem nauczania i wychowania)?
2. Czy i w jakim zakresie nauczyciele przestrzegają zaleceń realizacji podstawy programowej?
3. Jakie efekty edukacyjne (postępy) daje realizacja podstawy programowej w zakresie uogólnionym (cała grupa), a jakie – w ujęciu indywidualnym (jednostkowym)?
4. Jakie sposoby wspierania dziecka/ucznia w rozwoju stosują nauczyciele? Jaka jest skuteczność stosowanych sposobów wsparcia w praktyce pedagogicznej?
5. O jakie treści należałoby wzbogacić podstawę programową, uszczegółowić, by stanowiła precyzyjne i zgodne z osiągnięciami nowoczesnej dydaktyki źródło wiedzy o efektach kształcenia?

Procedury monitorowania

- Procedury powinny być wprowadzone zarządzeniem dyrektora, mają wtedy moc prawa szkolnego. Przykładowa procedura:
- „Załącznik nr 1 do zarządzenia dyrektora (nazwa przedszkola, szkoły) nr z dnia
- Procedury monitorowania realizacji podstawy programowej
Cel monitorowania realizacji podstawy programowej w
- Pomoc nauczycielom w podnoszeniu efektywności ich pracy, przejawiające się w coraz wyższych osiągnięciach dzieci w zakresie wymagań zawartych w podstawie programowej.
Pytania badawcze:
- Czy dzieci osiągają wymagania określone w podstawie programowej?
- Czy nauczyciele właściwie organizują proces uczenia się dzieci w zakresie opanowania treści podstawy programowej?
- Czy rodzice pomagają nauczycielom przy realizacji podstawy programowej?
- Metodyka monitorowania.**
- W celu uzyskania odpowiedzi na postawione powyżej pytania stosujemy następujące metody i narzędzia badawcze:

Metoda	Narzędzia
Archiwizacja danych: Analiza kart monitorowania Analiza sprawdzianów nauczycielskich Portfolio uczniów	Karty monitorowania (załącznik nr 2) Karta analizy sprawdzianu (załącznik nr 3)

Zadania dyrektora w zakresie monitorowania realizacji podstawy programowej:

- wydanie zarządzenia dotyczącego procedur monitorowania realizacji podstawy programowej,
- zaplanowanie monitorowania,
- nadzór nad prawidłowością prowadzonych badań,
- obserwacje zajęć,
- opracowanie wyników obserwacji zajęć dla każdego nauczyciela,
- przyjęcie wyników przeprowadzonych badań w wersji elektronicznej,
- przygotowanie raportu z badań bądź upoważnienie zespołu nauczycielskiego do wykonania tego zadania,
- przedstawienie radzie pedagogicznej do końca roku szkolnego opracowanego raportu,
- na podstawie raportu przygotowanie np. planu doskonalenia zawodowego nauczycieli, obszaru do ewaluacji, tematyki kontroli
- nadzór nad realizacją planu doskonalenia zawodowego nauczycieli.

Zadania nauczycieli w zakresie realizacji podstawy programowej:

- przygotowanie karty informacyjnej albo diagnozy dla swoich uczniów,
- opracowanie analizy treści podstawy programowej pod kątem wyników diagnozy,
- organizowanie procesu uczenia się dzieci w zakresie treści podstawy programowej,
- dokonywanie analizy wyników sprawdzianów
- zbieranie prac uczniowskich do portfolio,
- obserwowanie rozwoju dzieci,
- wypełnienia w ustalonych terminach kart monitorowania dla każdego dziecka,
- przygotowanie kart zbiorczych, tabel, wykresów wraz z wnioskami i proponowanymi rekomendacjami według obowiązującego wzoru,
- przekazanie dyrektorowi przygotowanych analiz w formie elektronicznej,
- zaplanowanie pracy z uczniami na kolejny rok szkolny w oparciu o treści podstawy programowej, wyniki diagnoz i kart monitorowania.

Warianty organizacyjne monitorowania podstawy programowej:

Wariant I –obejmuje: wywiady z wszystkimi nauczycielami, analizę dokumentów oraz analizę efektów nauczania:

dyrektor ustala termin rady pedagogicznej, na której przeprowadza się badanie ankietowe nauczycieli za pomocą kwestionariusza ankiety,

nauczyciele uczestniczą w radzie pedagogicznej i w badaniu kwestionariuszowym,

zespół ds. monitorowania podstawy programowej pozyskuje potrzebne informacje z dokumentów szkolnych, w tym dokumentów pracy nauczycieli, według przygotowanych narzędzi

monitoringu (dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikacji śródkresowej i końcoworocznej).

Wariant II – obejmuje wywiad z nauczycielami zespołu przedmiotowego, analizę dokumentów i analizę efektów nauczania:

dyrektor powiadamia zespół przedmiotowy o planowanym monitorowaniu realizacji podstawy programowej i ustala termin spotkania zespołu przedmiotowego,

nauczyciele z wyprzedzeniem przedstawiają programy nauczania (ewentualne plany wynikowe),

dyrektor analizuje dokumentację pracy nauczycieli według przygotowanego narzędzia monitoringu (dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych itp.),

dyrektor prowadzi zaplanowane spotkanie z zespołem przedmiotowym,

nauczyciele wypełniają kwestionariusze ankiety będące narzędziem monitorowania podstawy programowej,

zespół ds. monitorowania podstawy programowej może wspomagać dyrektora szkoły, przygotowując analizę dokumentów potrzebnych do monitorowania według wcześniej ustalonych narzędzi (dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikacji śródkresowej i końcoworocznej, konspekt lekcji lub scenariusz lekcji).

Wariant III – polega na obserwacji zajęć, wywiadzie z nauczycielem, analizie dokumentów, analizie efektów nauczania:

dyrektor powiadamia nauczyciela o planowanej obserwacji i ustala wspólnie z nauczycielem jej termin,

nauczyciel z wyprzedzeniem przedstawia dyrektorowi konspekt lekcji, scenariusz lekcji z zapisanymi celami szczegółowymi i celami kształcenia, program nauczania (ewentualnie plan wynikowy),

dyrektor przed obserwacją zajęć analizuje dokumentację pracy nauczyciela według przygotowanego narzędzia monitoringu (konspekt lub scenariusz lekcji, dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikacji śródkresowej i końcoworocznej),

dyrektor prowadzi zaplanowaną obserwację zajęć przedmiotowych, wypełniając arkusz obserwacji,

nauczyciel wypełnia kwestionariusz ankiety będący narzędziem monitorowania realizacji podstawy programowej po przeprowadzonej lekcji,

zespół ds. monitorowania podstawy programowej może wspomagać dyrektora szkoły, przygotowując analizę dokumentów potrzebnych do monitorowania realizacji podstawy programowej według wcześniej ustalonych narzędzi (dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikacji śródkresowej i końcoworocznej, konspekt lekcji lub scenariusz lekcji).

Wariant IV – przewiduje indywidualne wywiady z nauczycielami, analizę dokumentów i analizę efektów nauczania:

dyrektor ustala listę i terminy rozmów indywidualnych z nauczycielami,

nauczyciele z wyprzedzeniem przedstawiają programy nauczania, plany wynikowe,

dyrektor analizuje dokumentację pracy nauczycieli według przygotowanego narzędzia monitoringu (dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikacji śródkresowej i końcoworocznej),

dyrektor prowadzi zaplanowane spotkanie z nauczycielem,

nauczyciele wypełniają kwestionariusz ankiety będący narzędziem monitorowania podstawy programowej,

zespół ds. monitorowania podstawy programowej może wspomagać dyrektora szkoły, przygotowując analizę dokumentów potrzebnych do monitorowania według wcześniej ustalonych narzędzi (dziennik lekcyjny, program nauczania, plany wynikowe, wyniki egzaminów zewnętrznych, wyniki klasyfikacji śródkresowej i końcoworocznej, konspekt lekcji lub scenariusz lekcji).

Procedury monitorowania - przykładowa struktura dokumentu

1. Zaplanowanie monitoringu:
 - Po co monitorujemy?(cel)
 - Kto będzie monitorował?
 - Jaki jest zakres monitorowania?
 - W jakim czasie?
 - Jakie narzędzia zostaną wykorzystane?
2. Prowadzenie monitorowania
 - Zbieranie i analizowanie informacji - formy dokumentowania zadań
 - Sposoby przekazywanie informacji zwrotnej
3. Podsumowanie monitorowania
 - prezentacja wniosków
 - kontynuacja lub modyfikacja działań
 - planowanie działań
 - ewaluacja prowadzonych działań

Opracowała: Marta Kobza

Bibliografia

1. Małgorzata Jadczyk-Nowacka Dorota Szczepańska „NIE TAKI DIABEŁ STRASZNY, czyli jak monitorować podstawę programową wychowania przedszkolnego i I etapu edukacyjnego”
2. Magdalena Matuszak „Monitorowanie podstawy programowej– dodaj do ulubionych” Poradnik dla nauczycieli i dyrektorów szkół dotyczący wewnętrznego monitorowania realizacji podstawy programowej wychowania przedszkolnego i kształcenia ogólnego”
3. Teresa Janicka-Panek „Monitorowanie (skuteczne i nieuciążliwe) podstawy programowej wychowania przedszkolnego i edukacji wczesnoszkolnej”
4. Danuta Grzonkowska, Jolanta Misztal, Jolanta Wieczorek-Wilińska, Zbigniew Żuchowski „Monitorowanie wdrażania podstawy programowej kształcenia ogólnego na II, III, IV etapie edukacyjnym
5. Małgorzata Lipska „Monitorowanie podstawy programowej kształcenia ogólnego w praktyce szkolnej”
6. Marzena Kędra, Monika Zatorska „Razem z dzieckiem”
7. Kamińska K., *Nauka czytania dzieci w wieku przedszkolnym*, WSiP, Warszawa 1999.
8. Krzyżewska J., *Aktywizujące metody i techniki w edukacji wczesnoszkolnej*, Suwałki 1998.
9. Majchrzak I., *Wprowadzanie dziecka w świat pisma*, WSiP, Warszawa 1995.
10. Majchrzak I., *Nazywanie świata – odmienna metoda nauki czytania*, MAC Edukacja, Kielce 2005.
11. E. Tołwińska-Królikowska, *Autoewaluacja w szkole*, red. ORE, Warszawa 2010.
12. Black P.[i in.], *Jak oceniać, aby uczyć?*, „Civitas”: Centrum Edukacji Obywatelskiej, Warszawa 2006.
13. Ciężka B., *Planowanie ewaluacji wewnętrznej w szkole (placówce) wraz z przykładami projektów ewaluacji opublikowanych*, <http://www.npseo.pl/action/internalevaluation>.
14. Decker F. Walker, Jonas F. Soltis, *Program i cele kształcenia*, WSiP, Warszawa 2000.
15. MacBeath, M. Schratz, D. Meuret, L. Jakobson, *Czy nasza szkoła jest dobra?*, Warszawa 2003.
16. Mizerek H., *Efektywna autoewaluacja w szkole. Od czego zacząć*, materiały Programu Wzmocnienia Efektywności Systemu Nadzoru Pedagogicznego i Oceny Jakości Pracy Szkoły do pobrania na www.nadzorpedagogiczny.edu.pl.
17. Niemierko B., *Między oceną szkolną a dydaktyką. Bliżej dydaktyki*, WSiP S.A., Warszawa 1999.
18. Barszczewska B., *Nadzór pedagogiczny: ewaluacja, kontrola, wspomaganie*, Bożena Wolters Kluwer Polska, Warszawa 2012.
19. Armstrong M., *Możesz być jeszcze lepszym menedżerem*, Wydawnictwo Amber, Warszawa 2002.
20. Taraszkiewicz M., *Jak uczyć się lepiej! Szkoła pełna ludzi*, red. E. Tołwińska-Królikowska,
21. Pytlarczyk J., *Diagnoza rozwoju dziecka podstawa planowania procesu edukacyjnego w przedszkolu i szkole*, Wydawnictwo JUKA Warszawa 2007

MATERIAŁY WYPRACOWANE PRZEZ UCZESTNIKÓW SZKOLENIA „ MONITOROWANIE REALIZACJI PODSTAWY PROGRAMOWEJ” W POZNANIU, WROCŁAWIU, STRYKOWIE w 2013 roku

KWESTIONARIUSZ WYWIADU

Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Język polski

1. Ile razy w ciągu roku szkolnego uczniowie klasy X odwiedzili
 - teatr
 - filharmonię
 - kino
 - inny ośrodek kultury
2. Jakie podjął/aś działania w celu realizacji zadania „Rozwijanie w uczniach ciekawości świata”?
3. Z jakich środków TIK korzystasz na zajęciach języka polskiego? Podaj przykłady zastosowania.
4. Ile razy uczniowie uczestniczyli w uroczystościach państwowych organizowanych na terenie miasta, gminy?
5. Jakie zasoby biblioteczne uczniowie wykorzystują podczas realizacji podstawy programowej z języka polskiego?

KWESTIONARIUSZ WYWIADU

Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej Matematyka

1. Przy realizacji jakich tematów uczniowie mają możliwość samodzielnej obserwacji i działań?
2. W jaki sposób uczniowie wykonują działania matematyczne? Ilu uczniów i z jakiego powodu korzysta z kalkulatora?
3. Którzy uczniowie mają kłopoty z rachunkiem pamięciowym i w jakim zakresie?
4. Którzy uczniowie wymagają indywidualnego wsparcia nauczyciela? Na czym ono polega?
5. W jakiej formie realizuje Pani/Pan umiejętności ponadpodstawowe?

KWESTIONARIUSZ WYWIADU Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Historia i społeczeństwo

1. W jaki sposób Pani/Pan sprawdza, czy realizowana jest w trakcie zajęć podstawa programowa?
2. Z jakich źródeł informacji korzystają Pani/Pana uczniowie na lekcji historii i z jaką częstotliwością?
3. Na jaki temat i w jakich okolicznościach zorganizowała Pani/ Pan dyskusję? Do realizacji, których tematów wykorzystuje Pani/Pan dyskusję jako metodę pracy?
4. Realizacja, których treści podstawy programowej pozwala Pani/Panu przygotować uczniów do podejmowania działań, które mają realny wpływ na życie szkoły?
5. Czy uczniowie na Pani/Pana lekcjach pracują w grupach ? Proszę podać przykłady takich zajęć. W jaki sposób dokonuje Pani/Pan podziału na grupy, jakie są kryteria doboru?
6. Jakie działania podejmuje Pan /Pani aby uczniowie budowali poczucie własnej wartości? Jakie metody pracy w tym pomagają?
7. W jaki sposób i z jakim rezultatem motywuje Pan/Pani swoich uczniów do udziału w życiu społecznym szkoły?

KWESTIONARIUSZ WYWIADU - Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Wychowanie fizyczne

1. Jakie Pani/Pan podejmuje działania aby uczeń chętnie uczestniczył w szeroko pojętej kulturze fizycznej?
2. Jakie rodzaje aktywności fizycznej proponuje Pani/Pan uczniom na zajęciach?
3. W jaki sposób i z jaki rezultatem uświadamia Pani/Pan uczniom potrzebę aktywnego stylu życia?
4. W jaki sposób i z wykorzystaniem jakich metod kształtuje Pani/Pan u uczniów nawyki zdrowego stylu życia oraz prawidłowego odżywiania?
5. Co potwierdza realizację i skuteczność podejmowanych przez Panią /Pana działań?

KWESTIONARIUSZ WYWIADU - Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Przyroda

1. Proszę podać umiejętności z podstawy programowej i zaplanowane lub zrealizowane w oparciu o te umiejętności tematy zajęć, które świadczą o zapoznaniu uczniów z najbliższą okolicą. Proszę określić efekty tych działań.
2. W jaki sposób i przy użyciu jakich metod realizuje Pani/Pan tematy dotyczące Polski i świata? Proszę podać przykłady.
3. Ile razy w ostatnim miesiącu uczniowie prowadzili doświadczenia i czego one dotyczyły?
4. W jaki sposób zachęca Pani/Pan swoich uczniów do stawiania pytań i rozwiązywania problemów? Jakie są efekty tych działań, proszę podać przykłady.
5. W jakich sytuacjach przypomina Pani/Pan o zasadach bezpieczeństwa na zajęciach przyrody?

KWESTIONARIUSZ WYWIADU - Zalecane warunki i sposoby realizacji podstawy programowej

Muzyka

1. Z jakich instrumentów i jak często korzysta Pani/Pan na lekcjach muzyki?
2. Jaką ma Pani/Pan fonotekę i w jaki sposób ją wykorzystuje?
3. Jakie działania i z jaki skutkiem podejmuje Pani/Pan w celu rozwijania zainteresowań muzycznych?
4. W jaki sposób umożliwia Pani/Pan swoim uczniom rozwijanie i prezentację możliwości muzycznych?

Arkusz monitorowania - DIAGNOZY

nauczyciel.....

klasa.....

Przeprowadzono diagnozy	Tak	Nie
Wyniki – opracowanie analiza		
Wnioski		
Rekomendacje		
Rezultaty		

METODY I FORMY PRACY - MONITOROWANIE

Kwestionariusz wywiadu

1. Jakie metody pracy najczęściej wykorzystuje Pan/Pani podczas zajęć? Czy poddaje Pani/Pan ewaluacji stosowane metody pracy?
2. W jaki sposób planuje Pan/Pani swoją pracę i jak przygotowuje się do zajęć?
3. Jakie pomoce najczęściej wykorzystuje Pan/Pani na zajęciach? Czy przygotowuje Pani/Pan własne pomoce dydaktyczne?
4. W jaki sposób dobiera Pan/Pani metody i formy podczas pracy z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi (uczeń z dysfunkcjami /uczeń zdolny)?
5. Jak ocenia Pan/Pani aktywność uczniów na zajęciach ? W jaki sposób ta aktywność przekłada się na osiąganie zaplanowanych celów i efekty nauczania?
6. Jakie formy pracy motywują uczniów do działania ? Proszę podać przykłady.
7. Jakie formy pracy stosuje Pan/Pani najczęściej na swoich zajęciach i dlaczego?
8. Czy stosowane przez Pana/Panią metody są upowszechniane i w jaki sposób? /dzielenie się wiedzą/

ANKIETA DLA UCZNIÓW

1. Ile razy w ostatnim miesiącu pracowałeś w grupie?
a) wcale
b) 1-2 razy
c) 3-5 razy
d) 6-10 razy
e) powyżej 10 razy
2. Zaznacz na jakich przedmiotach w ostatnim miesiącu pracowałeś w grupie?
- j. polski tak/nie
- matematyka tak/nie
- historia i społ. Tak/nie
itd.
3. Czy w tym roku szkolnym pracowałeś metodą projektu?
a) tak
b) nie
4. Jeśli tak, to na jakim przedmiocie
5. Jaką ciekawą lekcję pamiętasz z ostatniego miesiąca (wymień).....
i dlaczego:
- bo interesował Cię temat – tak/nie
- bo pracowałeś inaczej niż zwykle – tak/nie
- dużo się nauczyłeś tak/nie
- inne

ANKIETA DLA NAUCZYCIELI

1. Ile razy w ostatnim miesiącu Pana/Pani uczniowie pracowali podczas zajęć w grupie?
a) w klasie IV
b) w klasie V
c) w klasie VI

2. Jakiego zagadnienia dotyczyła praca w grupach?

.....

3. Czy w tym roku szkolnym zaplanował lub wykorzystał Pan/Pani metodę projektu?

Tak/nie

4. Podaj tematy realizowanych projektów i klasę.....

5. Jakiego stosowanego przez Pana/Panią metody są najskuteczniejsze w poszczególnych klasach?

Klasametoda.....

6. Czy i w jaki sposób dokonuje Pan/Pani ewaluacji stosowanych metod i form pracy?

OCENIANIE

Czy oceny stawiane są systematycznie - dziennik lub miesięczny wykaz ilościowy przedstawiony przez nauczyciela (miesiąc – liczba ocen).

Czy uczniowie otrzymują informację zwrotną? - przegląd zeszytów uczniowskich.

Pytania do ucznia (przekształcone dla rodzica i nauczyciela)

1. Czy wiesz kiedy i za co będziesz oceniany?

2. Czy podczas oceniania otrzymujesz komentarz do oceny?

3. Czy masz możliwość poprawy oceny?

4. Czy nauczyciel mówi co i jak masz zrobić żeby się nauczyć i poprawić ocenę?

5. W jaki sposób i kiedy poprawiasz ocenę?

6. Czy nauczyciel chwali Cię za to co zrobiłeś dobrze?

KWESTIONARIUSZ ROZMOWY Z NAUCZYCIELEM - Zalecane warunki i sposoby realizacji PRZYRODA

1. Czy i w jakim zakresie nauczyciel zaplanował w swoim planie dydaktycznym:
 - wycieczki tematyczne,
 - przeprowadzanie doświadczeń
 - obserwacje
 - dokonywanie pomiarów
2. Jakiego zajęcia terenowego udało się zrealizować np. w klasie IV?
3. Jakiego doświadczenia, hodowle udało się przeprowadzić?
4. Czy wyposażenie pracowni przedmiotowej jest wystarczające i bezpieczne?

MATEMATYKA

1. Jak Pan/Pani rozwija kreatywność u swoich uczniów?
2. Jakiego są Pani/Pana zdaniem najważniejsze zadania jako nauczyciela matematyki w kontekście zalecanych warunków i organizacji pracy?
3. Do jakich rzeczywistych sytuacji odnoszą się zadania (tekstowe,...) wykorzystywane przez Panią/Pana na lekcjach matematyki?

HISTORIA

1. Które treści z podstawy programowej realizuje Pani/Pan za pomocą debaty?
2. Z jakich źródeł informacji korzystają uczniowie (przykłady wykorzystania)?
3. Jakiego formy aktywności ucznia budują jego poczucie wartości?
4. O czym może decydować uczeń na Pani/Pana lekcji?

JĘZYK POLSKI

1. Które z zaleceń warunków i sposobów realizacji podstawy programowej są dla Pani/Pana najtrudniejsze/najłatwiejsze do realizacji?
2. W jaki sposób przygotowuje Pani/Pan do uczestnictwa w kulturze?
3. W jakich spotkaniach/uroczystościach związanych z obchodzonymi świętami narodowymi uczestniczyli Pani/Pana uczniowie?
4. Z jakich źródeł informacji korzystają Twoi uczniowie w pracy samodzielnej i grupowej?

Edukacja plastyczna

1. Do jakich placówek kultury organizowane są wyjścia i jak często ?
2. Z kim zostały zorganizowane zajęcia? - zaproszeni twórcy kultury
3. Jakie stosuje Pani/Pan materiały, narzędzia i techniki plastyczne?
4. Jakie wytwory kultury wykorzystuje się podczas zajęć?
5. Jak często stosuje Pani/Pan lekcje multimedialne?
6. Jakimi metodami Pan/Pani pracuje?
7. Jakie nowe techniki plastyczne poznali uczniowie?
8. W jaki sposób uczniowie prezentują swoje osiągnięcia?
9. Jakie działania podejmuje Pan/Pani aby uczniowie odczuwali satysfakcję z działalności artystycznej?

Edukacja matematyczna

1. Czy w okresie adaptacyjnym w I klasie dominują gry, zabawy sytuacyjne zadaniowe?
2. Czy sala jest wyposażona pomoce dydaktyczne? Jakiej?
3. Czy pojęcia i działania matematyczne realizuje się najpierw na liczbach a dopiero później na symbolach
4. Jak długo można korzystać z kart pracy?
5. Jakimi metodami pracujemy by rozwijać myślenie matematyczne?

Edukacja polonistyczna

1. Jakie metody wykorzystuje Pani/Pan najczęściej podczas nauki czytania?
2. Jakie działania podejmuje Pani/Pan podczas nauki czytania i pisanie?
3. Jakie działania podejmuje Pani/Pan w celu rozwijania u dzieci zamiłowanie do czytelnictwa?
4. W jaki sposób wspiera Pani/Pan ucznia mającego problemy?

Warunki realizacji edukacji muzycznej

1. Czy stosuje się podkłady (tło) muzyczne do czytanych tekstów, działalności plastycznej - jak często, ile razy w ciągu ostatnich miesięcy?
2. Jak często organizujesz zajęcia ruchowe z użyciem muzyki?
Czy wprowadziłaś element tańca?
Jak często używasz instrumentów perkusyjnych?
3. Czy stosujesz elementy relaksacyjne , wyciszające z użyciem muzyki? - jak często, ile razy?
4. Ile razy w innych sytuacjach dydaktycznych wykorzystywałaś elementy edukacji muzycznej? - podaj przykłady

Wychowanie fizyczne

1. Jaką część zajęć wychowania fizycznego realizuje Pani/Pan na boisku szkolnym, a jaką w hali sportowej?
2. Ile zajęć przeprowadziła Pani/Pan poza halą sportową i w jakich miejscach?

3. Jaki zakres sprawności fizycznej uczniów realizowała pani/Pan na zajęciach prowadzonych poza salą gimnastyczną?

Edukacja przyrodnicza w kl. I - III

1. Czy w ostatnim czasie zrealizowała Pani/Pan zajęcia w naturalnym środowisku lub w miejscach typu ogród botaniczny, zoo itp.
Gdzie? (las, łąka, park, inne, jakie?)
2. Czy uczniowie mieli możliwość obserwacji i prowadzenia doświadczeń przyrodniczych?
Proszę podać przykład.
3. Jakie hodowle roślin i /lub zwierząt prowadzono w klasie?
4. Czy w klasie zorganizowano kącik przyrodniczy?
Jakie elementy się w nim znajdują?
Czy ekspozycja ma związek z cyklami przyrodniczymi? Jak często jest zmieniana?
5. Jak wykorzystano kącik przyrody i ew. hodowlę na zajęciach przyrodniczych i innych edukacyjnych?
Proszę podać przykłady wykorzystania.
6. Czy na zajęciach przyrodniczych zrealizowała Pani/Pan jakieś treści edukacji zdrowotnej? Jakież?

Zajęcia komputerowe

1. Czy układając plan pracy zajęć komputerowych uwzględnione zostały pozostałe obszary edukacji?
2. Na ile ćwiczenia z zajęć komputerowych z zajęć komputerowych były wykorzystywane na innych zajęciach? - podaj przykłady.
3. Czy zdobyte umiejętności na zajęciach komputerowych były wykorzystywane na innych zajęciach? (podać przykłady)

Edukacja polonistyczna

1. Przez jakie działania nauczyciel kontynuuje w początkowym okresie nauki kształtowanie dojrzałości dzieci do nauki czytania i pisania?
2. Ile czasu dzieci spędzają przy stolikach zajmuje się rysowaniem i pisanie?
3. Jakie formy aktywności występują podczas zajęć? Które z nich przeważają?
4. W jaki sposób nauczyciel dba o łączenie nauki czytania z pisanie?
5. Sprawdzić zapisy w dzienniku.
6. Jakie gatunki literatury dziecięcej uwzględnia nauczyciel podczas zajęć?
7. Obserwacja - w sali biblioteka z książkami (kącik); wizyty w bibliotece szkolnej.
8. Obserwacja uroczystości klasowych i szkolnych - recytacja wierszy , fragmentów prozy. Udział uczniów w konkursach recytatorskich.

Zalecane warunki i sposoby realizacji – Wychowanie fizyczne

1. W jakich miejscach realizował Pan zajęcia lekcyjne wychowania fizycznego?
2. Jakie problemy napotkał Pan w realizacji zaleceń, treści (programowych) wychowania fizycznego?
3. Jak często prowadził zajęcia wychowania fizycznego poza terenem szkoły?
4. W jakim zakresie realizował Pan treści edukacji zdrowotnej?
 - Czy realizował Pan treści edukacji zdrowotnej?
 - Jakże treści udało się Panu zrealizować?

Edukacja przyrodnicza

1. Sprawdzić, czy są kąciki przyrodnicze (i jakie? stałe? zmienne?, zgodne z porą roku)
2. Kontrolować liczbę zajęć w terenie.
3. Gazetki ścienne - tematyczne.
4. Jakie środki są wykorzystywane? (filmy, Internet, plansze, albumy, książki)
5. Obserwacja doświadczeń

Obserwacja zajęć, wywiad, analiza planu, zapisów w dzienniku.

Zajęcia artystyczne

1. W którym miejscu uczniowie zostawiają swoje przybory szkolne?
2. Gdzie uczniowie prezentują swoje prace? (wytwory) muzyczne, plastyczne, techniczne, taneczne, konstrukcyjne
3. .Jakiej muzyki słuchali uczniowie podczas ostatnich zajęć ruchowych? Jak często?
4. Na jakich instrumentach uczniowie lubią grać, a na jakich nie?
5. Jak często uczniowie grają na instrumentach?
6. Jak często? uczniowie prezentują swoje prace? (wytwory) muzyczne, plastyczne, techniczne, taneczne, konstrukcyjne